

CONTRA

nr 5 1995 (nr 123 från starten) årgång 21 Pris 25:-

**Så stoppades Ultima Thule
Den rödbruna röran
Park Chung-hee**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvärlig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-654 95 52

Telefax 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år. Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 443-5467. För studerande kostar en prenumeration 95 kronor.

Finland: Minst 100 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 130 norska kronor per år.

Norskt postgiro 0806 199 8277.

Danmark: Minst 120 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár

Redaktion: Tommy Hansson, Wilhelm

Hardt, Carl G. Holm, Niclas Thorselius och

Tommie Ullman.

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Birger Larsson, Bertil Lindblom, Arne Sundström, Marek Zyto samt Christer Arkefors, Italien, Peter Hartvig, Danmark, Bertil Wedin, Mellersta Östern, Allan C. Brownfeld, USA och Rune Westin, Australien.

Annonser

Johannes Orfeldt 0522-64 16 06

Presslagd 1995-10-02

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1995

CONTRA-NYTT

Boken om Baltutlämningen

I förra numret av Contra berättade vi om Contras möjligheter att ge ut en bok som är skriven av en av de balter som deporterades i januari 1946 i samband med den så kallade Baltutlämningen. Till för några år sedan har det varit omöjligt att ens tala med de balter som tillhörde offren för den svenska eftergiftspolitik mot Stalin under Per-Albin Hanssons tid som statsminister och Östen Undén som utrikesminister.

Nu har en av de få (cirka 40) överlevande samlat sin berättelse om flykten till Sverige, om lägervistelsen i Sverige, om deportationen till Sovjetunionen och om tiden i fångläger i Arktis (Vorkuta). Boken finns som manuskript på lettiska hos Contra och vi satsar nu på att ge ut den på svenska.

Efter vår vädjan till läsarna i förra numret av Contra kom det in 17.250 kronor från sammanlagt 13 läsare (fler bidrag kan ha flutit in efter det att dessa rader skrivits). Vi behöver emellertid sammanlagt minst 25.000 kronor för att kunna täcka det underskott på bokutgivningen som vi beräknat. Vi vädjar till de läsare som har möjlighet att avstå från en slant att sätta in den på Contras post- eller bankgiro och på talongen anteckna "Baltutlämningen".

Efter framgångarna för insamlingen i september månad räknar vi med att det ska vara möjligt att samla in tillräckligt mycket pengar för att möjliggöra utgivning av boken på svenska (eventuella överskott i insamlingen kan användas för utgivning på i första hand lettiska och i andra hand engelska).

Men för att göra verklighet av planerna behövs nu Ditt stöd. Satsa några hundralappar på utgivningen av ett historiskt dokument! Vi föreslår att Du som har möjlighet gör en insats på 500:- eller 1.000:- alltefter Din ekonomiska ställning.

Vi kan inte lova annan avkastning på denna satsning än ett gott samvete och en orolig själ när Du läst boken och dragit slutsatsen att Sverige som vanligt gick den kommunistiska diktaturens ärenden.

(fortsättning från sidan 10)

gången i strid sedan 1814. När vi dagligen konfronteras med FN-flygets tvivelaktiga insatser i dagens konflikter, må erinras om hur den svenska "flottiljen" F 22 slog ut motståndarsidans flyg totalt utan att skada några människor. Man skrämde först i väg personalen. Sedan slogs med 100-procentig precision alla flygplan ut på marken. Så opererar FN-flyg!

En viktig framställning

Nitton FN-svenskar gav sina liv för och i Kongo, tre av dem tillsammans med Dag

Hammarskjöld. Två av de övriga återfanns aldrig (mördade). Tolv belönades med Vasamedaljen för "mod och behjärtat handlingssätt" i Kongo. Det är verkligen på tiden, att en väl dokumenterad skildring av denna militära FN-insats nu kommit. Kongo och FN-styrkan i tabellverk och bilagor är av stort intresse för den, som vill fördjupa sitt studium av ämnet.

Borde för övrigt inte Nils Skölds arbeten om Mellanöstern- och Kongooperationerna tillsammans med övriga verk av hans flitiga penna inspirera någon institution på ett av våra universitet att föreslå honom till ett hedersdoktorat? Det är önsk-

värt, att militär historieforskning uppmärksammas bättre. För många svenskar har deras insats till exempel i FN - "In the Service of Peace" - varit en av deras livs viktigaste. Detta är värt att beakta.

Curt Ekholm
Nils Sköld: Med FN i Kongo: Sveriges medverkan i den fredsbevarande operationen 1960-1964. Probus förlag, Stockholm. 283 sidor.

Ultima Thule och det politiskt korrekta

av Alex Eriksson

"Jag hatar dina åsikter men är beredd att gå i döden för din rätt att sprida dem"

François-Marie de Voltaire

Med en genom alla år oförändrad syn att nationalsocialism och kommunism är lika goda kålsupare skulle Contra aldrig kunna försvara individer eller sammanslutningar som propagerar för dessa förkastliga ideologier. Detta är tyvärr nödvändigt att först slå fast för att kunna skriva en artikel som behandlar det svenska rockbandet Ultima Thule utan att bli kallad rasist, trots att bandet ej är vare sig uttalade nationalsocialister eller kommunister. Den uppståndelse som uppstod kring Ultima Thule var enligt min mening kort och gott ett praktexempel på den "politiska korrekthet" som genomsyrar svensk media och över huvud taget det svenska samhället och är således intressant stoff för var försvarare av västerländsk demokrati och den för denna kännetecknande yttrandefriheten.

Bandet Ultima Thule bildades i början av 80-talet av punkarna/skinheads Jan Thörnblom, Ulf Hansen, Tomas Krohn och Nicklas Adolfsson. Efter att ha hållit upp under några år återförenades bandet 1990 efter att det tyska skivbolaget Rockorama gett ut en piratskiva ("Hurra för Nordens länder") och då kontaktade Ultima Thule för att få mer material. Det tidigare skinheadsbandet bestod nu av fyra män med hår på huvudet och fruar och barn. Med egna nationalistiska texter skrivna av sångaren Thörnblom och covers på Taube, Olrog, Tegnér, Skogman och Nationalsången, där även tredje och fjärde versen skrivna av Louise Ahlén sjungs, började bandet plötsligt upptäckas av en annan publik än ligister med rakade huvuden. Mycket – ironiskt nog – tack vare den publicitet bandet fick i programmet "Rasist – javisst!" som sändes 1993 i SvT, där Ultima Thule framställdes som skinheadsens band och motpol till Latin Kings, som framställdes som bandet för "de missförstådda invandrarungdomar som kommit snett" (mina citationstecken). Trots, eller på grund av, att texten till Ultima Thules låt "Stolt och Stark" rullat förbi i bild ökade efterfrågan och Ultima Thule började säljas i allt fler affärer. De mest kontroversiella raderna i "Stolt och Stark" lyder:

"Förvägra mig mjöd, förvägra mig livets glöd, förvägra mig rätten att hylla mitt land, förvägra mig brödet ur min hand.

Ni tär på vår jord, ni tär på skalders ord,

ni tär på vår kropp Svea Rikes härd, ni tär, känn bettet i vårt svärd"

Det torde i och för sig inte råda någon tvekan om att texten kritiserar den av soci-

aldemokraterna och "borgarna" förda invandringspolitiken, även om Thörnblom hävdar att det är allmän kritik mot våra politiker, men media lät knappast tittare/lyssnare själva avgöra vilket.

Häxjakten

Nu tog karusellen fart. "Kulturmaffian" och den som så många gånger förr vänstervidna median reagerade omedelbart och bestämt mot att ett rockband vann framgång med texter som vurmade för Karl XII, vikingar och Sverige och som till vissa delar (olika ansedd mängd beroende av kritiker) var negativ mot invandringen. Radion spelade bara bandets musik då rasismen i Sverige skulle debatteras, varför några STIM-pengar aldrig blev aktuella, vilket manne inte skulle störa en arbetslös mejeriarbetare som Thörnblom och hans vänner nämnvärt enär bandet under det kommande året skulle tjäna miljoner kronor (pluralis!) på sin skivförsäljning. Enligt P3s radiotjänst fanns det inget ledningsbeslut om en bojkott utan detta var upp till de enskilda musikläggarna. Privata stationer som *Radio City* och *Z-radio* erkände dock en ren bojkott. Våren 1994 hade Radio City däremot ett längre reportage i positiv anda om bandet Latin Kings, vilka vi skall återkomma till.

Inte bara radion såg snett på Ultima Thule. I SvT's *Striptease* fick bandets medlemmar kritik för att de sett filmen "Romper Stomper"; en film som *Striptease* framställde som en tämligen okänd extrem film som var svår att få tag på. "Romper Stomper" gjordes det dock reklam för i åtskilliga videoutikers skyltfönster. ITV2s ungdomsprogram *PM* spelades till skillnad från andra artisters låtar på listan ("topp 20") inte Ultima Thules (covern på Thore Skogmans "Då svallar vårt vikingablod"). I stället för en bild av bandet eller dylikt i avsaknad av musikvideo lades en förlöjligande bild av en äldre man i blågul vikingahjälm in samtidigt som en märklig melodi spelades, vilken ej var den till "Då svallar vårt vikingablod".

Vad beträffar tidningarna vägrade liksom *PM Dagens Nyheter* acceptera bandets klättrande på listan. Den 17/9 "råkade" fjärdeplatsen som innehades av Ultima Thule falla bort. Även övrig press fördömde i högre eller mindre grad bandet. Kvällspressen frossade i fenomenet Ultima Thule och det kan diskuteras huruvida *Aftonbladets* rockbjörnstävlig där lä-

ULTIMA THULE

sarna röstar fram vinnarna, inte manipulerades. *Svenska Dagbladets* kritiker Magnus Eriksson sade till tidningen *Slitz* (nr 6/93) att Ultima Thule var "för jävliga" och förutom anklagelser om främlingsfientlighet ansåg han att bandet var "uselt". Att bandet musikaliskt var dåligt skrev även många andra kritiker, bland annat *Expressens* den 27 oktober 1993 efter Ultima Thules konsert på Fryshuset, arrangerad av Fryshusets chef, den socialdemokratiska stadsfullmäktigeledamoten och före detta kommunisten Anders Carlberg, som tog Ultima Thule under sina vingar för att "bygga broar" och till *Slitz* (ibidem) sade att han ansåg media beträffande debatten kring bandet vara alltför "vänsteristisk" minsann! Pressens musikkritiker brast dock i konsekvens i sina anklagelser om "uselt" musikalitet, enär man gav goda betyg till bland annat satanistiska band som svenska Entombed (=begravd), vars sång låter som dödsrosslingar. Hultsfredsfestivalens general Alexandersson sade i en kommentar till varför Ultima Thule, den vid denna tidpunkt bäst säljande svenska rockgruppen, ej erbjudits att spela: "Man får ju sjunga vad man vill. Nu är de i och för sig så dåliga att de av rent musikaliska skäl inte platsar". Vem avgör manne detta?

Arrangören eller marknaden, dvs publiken/konsumenterna?

Värre än media i häxjakten på Ultima Thule var dock till slut vissa skolor. Flera skolor förbjöd elever att spela bandets musik i uppehållsrum under raster och eftersom förbudet ej gällde annan musik och därmed ej var utsatt på grund av ordningsskäl bröt skolorna mot grundlagen, vilket skapade förstasidesrubriker i bland annat *Svenska Dagbladet*. Vid en skola kontrollerades till och med vad eleverna lyssnade på i sina freestyles. En annan skola var Landgrensskolan i Härnösand där kassetter med Ultima Thule i elevernas uppehållsrum konfiskerades. Rektor Ulla Olofsson sade till *Aftonbladet* (12 nov 1993):

"Det var ett sätt för mig att se till att alla barn på skolan har det bra. Vi har elever som är invandrare och jag vet att det finns antydningar till rasism i texterna"

På frågan vilka texter det var hon tänkte på svarade hon:

"Det kan jag inte svara på så här direkt, det är nog så att vi vuxna vet för litet om det här".

Men Olofsson som ögonblicket innan sagt sig veta att texterna var rasistiska visste tydligen tillräckligt för att konfis-

keras bandet. På sista frågan om hon inte trodde att förbud motverkade syftena svarade Olofsson:

"Jag hoppas inte det. Det är ju svårt det här, med yttrandefrihet och så. Men i det här fallet fick det stryka på foten".

Olofsson behöver måne en kurs i statsrätt. Regeringsformen (RF) 8:15 stadgar att grundlagsändring kräver två likalydande riksdagsbeslut med mellanliggande val. Det är således omöjligt att ensam ändra RF, tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen genom att låta den "stryka på foten". Olofsson är dock – tyvärr – inte ensam i sin yrkeskår. Rektorer tillhör, enligt statsrättsdocenten vid Stockholms universitet Wiweka Warnling Nerep, tvärtom de yrken som föga smickrande ligger i topp vad gäller kränkande av vår grundlag. Olofsson fortsatte:

"Det var liksom ett försök att värna alla barnen".

Här avsågs uppenbarligen inte de barn som fick sina grundlagsfästa rättigheter kränkta då deras kassetter konfiskerades...

Folkrörelse?

Trots den hätska kritiken fortsatte Ultima Thule att avancera på listorna och det faktum att allt fler köpte deras skivor utan någon positiv publicitet för gruppen föranleder den annars kritiske betraktaren av begreppet "folkrorelse" att undra om inte detta utgjorde en sådan. Utan kampanjer eller allmänt propagerande – tvärtom med hela etablissemanget emot sig – låg till slut tre av bandets skivor, "Early Years", "Svea Hjältar" och "För Fäderneslandet" på skivaffärernas topp 20 över bäst säljande skivor. Även en fjärde, "Vikingabalk", skulle senare hamna i toppen. Den i vanliga fall så lättduperade "Svensson" tycktes ovanligt envis i detta fall. Det föreföll således finnas en stor marknad för bandets musik och där det finns en marknad finns det självfallet ärligt förtjänade pengar att hämta.

Rädda och modiga skivbolag och affärer

Innan hysterin producerade och pressade bandet skivorna själva. 1984 kom det första handtaget. Från fel håll. Det kom från BSS, som sponsrade singeln "Sverige, Sverige Fosterland". Denna fläck, liksom de medlemskap i invandrarfientliga/rasistiska partier bandmedlemmarna erkände i november 1993 (Thörnblom i Sverige-

partiet, Krohn i Framstegspartiet, Hansen i BSS och senare Sverigedemokraterna medan Adolfsson nöjde sig med att skicka efter material från partier) skulle naturligen visa sig svåra att tvätta bort (men tänk om förflutet i till exempel KPML(r) var lika svår borttvättat...) men det var inget som hindrade mycket goda försäljnings-siffror efter återföreningen. När de fick beställningar på cirka 1 000 skivor från Åhléns och Skivakademien blev det till slut för mycket att klara av själva för heltidsarbetande fäder. Pressning av skivorna kom att ombesörjas av DCM och distributionshjälp har erhållits av Border, Aktuell Musik och House of Kicks (som senare till Ultima Thules förtret bojkottade bandet men fortsatte sälja satanist-musik...) fram till dess nydemokraten Bert Karlsson hörde av sig. Efter en del förhandling skrev Ultima Thule på ett ettårigt licensavtal för Karlssons Marianne, vilket gav bandet 15:50 för varje såld skiva (!). Själva distributionen sköttes emellertid av EMI, vilket föranledde gruppen Docenterna (före detta punkgruppen Docent Död) att hoppa av EMI.

När sedan häxjakten blev alltmer intensiv slutade allt fler skivhandlare att sälja Ultima Thule. På direkta frågor till butiksinnehavare som hösten 1993, efter försäljningssuccén av "Vikingabalk" slutade sälja bandets musik men behöll till exempel Public Enemy (se nedan) i sortimentet erhöles svar som: "Vad tror du?" eller "Vi säljer inte dem för tillfället för vi har fått hakkors sprayade på skyltfönstren. Vi väntar tills det lugnat ner sig lite". En av de affärer som dock stod pall för trycket och fortsatte försäljningen trots att anarkister sprayat A:n i cirklar på dörren till butiken var Radio Shopen AB på Västerlånggatan i Stockholm. När *Contra* i augusti i år ringer och frågar innehavaren om han kommer att sälja eventuella kommande CD:n från Ultima Thule är dock tongångarna lite annorlunda. Han säger att han vill granska skivan innan han bestämmer sig. "Den får inte vara på nazismens sida" ty även Radio Shopen måste ha "vissa gränser". Han menar att Ultima Thule började "lite häftigt" och även om han själv inte tyckte det var så farligt tycks han välkomna att bandet som han säger "lugnat sig lite". Han blev själv, berättar han, överraskad över den uppståndelse som uppstod kring Ultima Thule och medger att den påverkade skivhandeln och även

om han själv ännu säljer Ultima Thule och tror att kommande material från Ultima Thule är tämligen beskedligt erkänner han att mer extrem musik – för den finns – har sällats ur Radio Shopen sortiment.

Gunnar Norgren, ansvarig "totalt sett" för skivinköp hos Åhléns AB, säger till *Contra* att Åhléns troligen *inte* kommer att sälja kommande skivor av Ultima Thule på grund av debatten som var och bandmedlemmarnas "medlemskap i rasistiska organisationer". Detta var ju förvisso sant (se ovan), men vän av ordning frågar sig hur många artister som blir kvar i butikernas sortiment om man sällar bort alla artister på grundval av det skäl som åberopas, nämligen samröre med rasistiska/väldsförhålligande organisationer eller dylika texter? Torde inte över huvud taget samröre med odemokratiska organisationer eller dylika texter inlemmas i detta "sällningskriterium"? I sådana fall bör inte exempelvis före detta nazisten David Bowie eller gruppen *The Clash* säljas (medlemmarna i *The Clash* hade samröre med RAF, Röda Arméfraktionen), eller svenska Imperiet (före detta Ebba Grön) vilkas texter man – om Ultima Thules texter kan kallas rasistiska – på goda grunder kan betrakta som kommunistiska (låtarna sångaren Thåström skrev hette exempelvis "Alltid Attack", "Häng Gud", "Alltid rätt – Alltid rätt" och "Staten och Kapitallet"). Inte heller rapgruppen Public Enemy torde säljas, vars medlemmar är med i Nation of Islam, Lou Farrakhans fundamentalistiska organisation som hävdar att vita ej är människor, utan djävlar. Dessa *svarta rasister* har bland annat varit allierade med de vita rasisterna i engelska National Front.

Norgren medger att Ultima Thules texter ej var uppenbart rasistiska, vilket är korrekt – Heléne Löow, forskare och historiker vid Göteborgs universitet, menar att "Ultima Thule är ett extremt nationalistiskt band, men de är inte uppenbart rasistiska". Han säger att det var ett svårt beslut man fattade hos Åhléns, då man efter att ha sålt Ultima Thule "in i det sista" bestämde sig för att rensa bort Ultima Thule ur sortimentet. Han berättar att diskussionen om bojkott nu förs beträffande satanistiska band som t.ex. *Dismember*. Därmed är Åhléns på väg att göra samma misstag som alla andra butiker gör då de konfronteras med vilka grupper som säljs och inte säljs – *man tror att det optimala är att sälla ut*

all musik som ej anses rumsren. Då blir det fort glest i skivhyllorna... Nej, låt självfallet marknaden avgöra vad som säljer och inte säljer! Vad har hänt med den uppsjö av artister som gått över gränsen? Jo, för de allra flesta har det gått upp som en sol och ned som en pannkaka och upp gick de främst på grund av etablissemangets häftiga motreaktioner och tal om förbud, ty förbjuden frukt är som bekant godast.

Framtid och slutsats

När *Contra* i slutet av augusti i år kontaktade bandet Ultima Thule för att fråga om någon ny skiva är på gång efter den femte "Nu grönskar det" (som trots att det då, 1994, var svårt att få tag på gruppens skivor över huvud taget, sålde bara ett par tusen exemplar från guldskenivån) och om de förväntar sig att även denna blir bojkottad svarar Ulf Hansen att en sjätte skiva vid namn "Lejonet från Norden" kommer ut i oktober/november i år och han misstänker att en bojkott ligger kvar i de större skivhandlarna och att endast mer "modiga skivhandlare" kommer att sälja skivan. Liksom tidigare, särskilt under hysterin 1992-93, avser inte Ultima Thule att göra någon musikvideo eftersom det, menar Hansen, vore slöseri att lägga pengar på något som aldrig kommer att visas. Han säger att de tvivlar på att de kommer att bli accepterade, vilka tvivel det tycks finnas en god grund för. Etablissemanget kallar bandet nazister medan de riktiga nazisterna i VAM kallar dem "Ultima Jude" och under hysterin skickade VAM ett hotelsebrev till bandet i vilket det stod: "Jävla kaffers. Den 6/8 skall bomber explodera och inleda det raskrig som komma skall. Ragnarök". Nej, det tycks sannerligen inte vara någon lätt tillvaro för dem och det blev naturligtvis inte någon grammis trots fyra storsäljande skivor. Däremot *Latin Kings*, med medlemmar dömda för att ha klottrat på diverse byggnader, fick två grammisar 1994. Låtar med relativt grova texter som "det är dig jag vill ha", "du vill ha min slickepinne" (pornografiskt?) och "kan det vara för att vi har större balle än ni" (rasism?) tycktes skojigt fräcka och god publicitet i långa inslag i både *TV4s Nyheterna* och *Radio City* resulterade naturligtvis i goda försäljningssiffror för skivan "Välkommen till förorten", dock ej så goda som Ultima Thules. *Latin Kings* var ju från Botkyrka, kommunen där en skola var nära att förbjuda Nationalsångens spe-

lande på skolavslutningen för att den ansågs rasistisk, och eftersom de bestod av invandrare från Latinamerika kunde etablissemanget ta för givet att de var för den förda invandringspolitiken (som idag tycks innefatta ett politiskt urval, enär kubaner utan vidare kan utvisas).

Oavsett vad man tycker om ett band som Ultima Thule, deras musik och/eller deras budskap kan man tveklöst säga att de nationella yttringarna i vårt land skulle varit annorlunda om inte socialistisk politisk korrekthet sagt svensken att viftande med en röd fana varit mer okej än att vifta med en blågul. Utan den oönskvärda utveckling som lett till att positiv nationalism ses som något "fult" skulle säkerligen nationalismen i Sverige vara mer positiv och påminna mer om den demokratiska och folkliga nationalismen i Storbritannien (ta till exempel *Last night of the Proms* i Albert Hall), Frankrike (till exempel nationaldagsfirandet) eller för den delen vårt grannland Norge (till exempel nationaldagsfirandet) i stället för som i Östeuropa under kalla kriget, där valet beträffande nationalism i princip stod mellan den icke-nationalistiska socialismen och en alltmer fascistoid nationalism (exempelvis Pilkorsrörelsen i Ungern).

Skillnaden mellan de förstnämnda länderna och vårt eget är självfallet den att de till skillnad från oss deltog aktivt i Andra världskriget. Men det gjorde även Östeuropa. I Öst, precis som i Sverige, har en mer eller mindre totalitär socialism skapat en motreaktion hos folket som måne är mer extrem till sin yttring på grund av socialismens undertryckande av dessa naturliga känslor som individen behöver för rötters och trygghets skull. Efter att Ultima Thule blev bannlyst dyker nu band med ondskefulla namn som *Svastika* och *Division Supp*. Återigen har det bevisats. Häftig reaktion skapar en lika häftig motreaktion. En Versaillesfred som gav enbart Tyskland skulden för första världskriget skapade förutsättningar för nationalsocialismen och ett andra världskrig. Extrem antinationalism skapar nu nazistiska stämningar i 90-talets Sverige.

Invandringsfrågan är ännu, trots Ny Demokrati och rockband som Ultima Thule, en tabubelagd fråga och den socialistiska politiska korrektheten, förmedlad av främst politiker, media och så kallade kulturarbetare, talar om för oss vad vi får tycka och inte tycka. Och svensken har rättat in sig i ledet. Ätminstone hitintills.

Kalla krigets hjältar:

"Undermannen" Park Chung Hee

Av Tommy Hansson

Ingen av Sydkoreas moderna ledare väcker sådana starka känslor som Park Chung Hee, Republiken Koreas ledare 1961-79. Park har prisats som arkitekten bakom "det koreanska undret" men också kritiserats som maktfullkomlig diktator; den svenska vänstern brukade stava hans namn "Pak Jung Hi", förmodligen därför att man tyckte det såg brutalare ut. Park grep makten i en militärkupp 1961 och mördades av landets säkerhetschef 1979.

Den som föresatt sig att ensidigt fördöma "den militära revolutionen" i Sydkorea den 16 maj 1961 bör först ta sig en titt på hur situationen var dessförinnan. 1948-60 styrdes den koreanska republiken enväldigt av Syngman Rhee, som med tiden tenderade att bli alltmer maktfullkomlig. Inför och under valen den 15 mars 1960 tillgrip Rhees styrande parti, Liberala partiet, obehöriga metoder och rent fusk för att tillförsäkra sig fortsatt maktinnehav.

Följden blev våldsamma studentdemonstrationer, varav den första ägde rum i Taegu den 28 februari som protest mot propaganda för regeringspartiet i skolorna. Demonstrationerna fortsatte över valdagen och därefter tills den åldrande Rhee tvingades avgå. Då hade blodsutgjutelse förekommit i samband med kravallpolisens försök att skingra demonstranterna.

Hotande kaos

Regeringsskiftet i Sydkorea 1960 har kallats landets första framgångsrika demokratiska revolution. Som vi skall se ledde denna omvälvning tyvärr också till oönskade resultat. Den 15 juli 1960 antog den sittande nationalförsamlingen ett tillägg till konstitutionen som medförde att Sydkorea kom att styras av ett kabinettssystem med ett tvåkammarparlament. Samma dag valde det nyinrättade parlamentets båda kamrar under en gemensam

General Park Chung Hee svärs in som den koreanska tredje republikens president den 17 december 1963.

session Yun Po-sun till Andra republikens president; Yun svor ämbetseden på den koreanska nationaldagen den 15 augusti 1960.

President Yun nominerade dr. Chang Myon, som också använde det västerländskt anpassade namnet John M. Chang, till landets premiärminister. Chang representerade det nya majoritetspartiet Demokratiska partiet och tycktes leda den, koreanska republiken mot en fullfjädrad demokrati.

Men riktigt så enkelt och smärtfritt skulle det inte gå. De radikala studenterna hade fått blodsmak sedan man störtat Syngman Rhee och hotade nu genom fortsatt aktivism, omfattande våldsamma demonstrationer och öppet stöd för det kommunistiska Nordkorea, att inte bara störta landet i kaos utan också hota själva dess existens. Till detta kom Sydkoreas prekära ekonomiska läge till följd av den tidigare regimen ekonomiska misslyckande.

Changs regeringskabinett misslyckades i detta läge både med att ena nationen och

stoppa studenternas allt våldsammare missbruk av den politiska demokratin, delvis understött av Nordkorea.

Parks ekonomiska under

Det var i den bekymmersamma situationen som militären beslöt ingripa i syfte att rädda landet undan katastrof. Strax före gryningen den 16 maj 1961 hördes sporadisk skottlossning i huvudstaden Seoul. Bataljoner bestående av marinsoldater och fallskärmsjägare, ledda av generalmajor Park Chung-hee, marscherade in i staden över bron över floden Han. Trots skottlossningen i initalskedet blev militärkuppen oblodig.

Några timmar senare kunde arméstabschefen, general Chang Do-yung, över radion meddela att den nybildade militära revolutionskommittén övertagit makten. Den nya ledningen lade fram ett sexpunktsprogram omfattande stark antikommunism, respekt för FN-stadgan, närmare förbindelser med Förenta staterna och andra fria nationer, utplånande av korruptio-

nen, etablerande av en självförsörjande ekonomi, åtgärder för nationell återförening samt överföring av regeringsmakten från militärt till civilt styre så snart de revolutionära målsättningarna uppnåtts.

Målet ansågs ha nåtts den 17 december 1963, då Tredje republiken med Park Chung Hee som president installerades. Nytt regeringsparti blev Demokratiska republikanska partiet. Kabinettsystemet med en stark premiärminister och tvåkammarparlament skrotades till förmån för presidentstyre och enkammarparlament.

De flesta av militärrevolutionens mål uppnåddes. Det man inte lyckades med var att utplåna korruptionen och att återföra Koreahalvöns båda stater. Inte heller uppnåddes hundra procentigt civilt styre, ty militären fortsatte att utgöra en mycket viktig politisk faktor även om Park själv valde att dra sig tillbaka från det militära. Dock skall framhållas att Park och hans regering verkligen ansträngde sig för att komma tillrätta med problemet Nordkorea. Världen häpnade när det kommunistiska nord och det antikommunistiska syd 1972 gemensamt utfärdade en kommuniké för utbyte mellan de båda ärkerivalerna.

Något som regeringen Park emellertid lyckades med var den ekonomiska politiken. När Park kom till makten 1961 var Republiken Korea alltså ett u-land. När han mördades 1979 hade Sydkorea ett välgrundat rykte som "ekonomiskt under". Framgången belystes i en på sin tid uppmärksam bok av Håkan Hedberg på *Dagens Industri* med titeln "Den nya utmaningen: Sydkorea" (1977). Hedberg var Asien-expert och hade tidigare skrivit en bok om det japanska undret, och nu lyfte han fram sydkoreanernas enorma arbetskapacitet – arbetsdagen varade mellan tio och sexton (!) timmar, arbetsveckan omfattade sex dagar och semestern i allmänhet fyra dagar. Om den från vänsterhåll så skarpt kritiserade så kallade sydkoreanska diktaturen skrev Hedberg bland annat:

"I rättvisans namn vill jag erinra om att antalet politiska fångar i Sydkorea 'bara' är ca 200. Det är 200 för mycket, men friheten är oändligt mycket större här än i hela Asien, räknat från Iran, med undantag av Japan och Indien. Det är en tidsfråga innan friheten blir total, till exempel en helt fri press, rättvisa rättegångar, en fri fackföreningsrörelse."

Utvecklingen skulle snart visa att Hedberg var utrustad med profetisk klarsyn.

Femårsplaner

Trots att Sydkoreas ekonomiska system stundom ansetts vara kvintessensen av kapitalism har det aldrig tillfredsställt ideologiskt medvetna nyliberaler. Därtill har regeringsinblandningen varit alltför markerad; det har inte utan skäl talats om en kapitalistisk kommandoekonomi. Upptakten till landets ekonomiska under skedde med den första femårsplanens sju sättnings 1962, då den militära revolutionskommittén fortfarande hade makten. Därefter växte den koreanska ekonomin med i genomsnitt tio procent per år ända tills de första tecknen på växtvärk började skönjas i mitten på 1980-talet.

På några få år förvandlades Sydkorea från ett jordbruksdominerat och ganska efterblivet land till en modern industrination med jättelika företagskonglomerat av typ Hyundai, Daewoo, Samsung, Lucky-Goldstar med flera. Mycket framgångsrika branscher blev skeppsbyggnad, textilindustri och elektronik. Och eftersom den inhemska marknaden var alldeles för liten för att tillverkningsindustrin skulle få avsättning för sina produkter, kom regeringen Park redan från början att satsa på export. Samtidigt gjordes stora ansträngningar i syfte att få utländska företag att investera i Sydkorea.

Men Park glömde trots den hastigt utbyggda industrikapaciteten inte bort jordbruket. En hörnsten i omvandlingen av Sydkorea var således projektet Saemaul

Undong med uppgift att modernisera landsbygden. Ett av de mest synliga resultaten i Saemaul-rörelsen var en stor mängd restaurerade hus och nybyggnationer med österländskt svängda tak i granna färger, en av de detaljer jag kommer ihåg bäst från min vistelse på den koreanska landsbygden 1978.

Hotet från norr

I egna ögon allvetande liberaler och radikaler brukar småle överseende när "hotet från norr", det vill säga från kommunistdiktaturen i Nordkorea, kommer på tal. Sant är att termen ibland missbrukats av olika regeringar i Seoul för att rättfärdiga hårdhänt behandling av oppositionella. Lika sant är att det verkligen funnits – och finns – ett hot norrifrån mot Sydkorea.

Den grundläggande orsaken till att Sydkorea under hela sin korta existens vidmakthållit en stark militär beredskap är de traumatiska erfarenheterna i samband med Koreakriget 1950-53, som inleddes med ett nordkoreranskt angrepp över demarkationslinjen längs 38:e breddgraden midsommaren 1950 och slutade med ett vapenstillestånd i juli 1953. Därefter har nordkoreanerna gjort sig påmind genom väpnade provokationer, varav här kan nämnas bombattentatet mot president Chun Doo Hwan i Rangoon 1983 (då sjuutton sydkoreanska regeringstjänstemän varav fyra ministrar omkom) och sprängningen av Korean Air Flight 858 över Burma 1987 då 115 ombordvarande dödades. Det har med full bevisning klarlagts att båda dessa dåd genomfördes på direkt order från Nordkoreas högsta ledning.

Också under Parks presidenttid förekom åtskilliga allvarliga incidenter. I slutet av 1960-talet försökte en grupp nordkoreanska kommandosoldater utföra en raid mot presidentpalatset Chong Wa Dae i Seoul men oskadliggjordes av sydkoreanska försvarsstyrkor. Under högtidlighållandet av den koreanska nationaldagen 1974 dödades vidare president Parks hustru i samband med ett attentatsförsök mot Park själv; förutom presidentfrun dödades också en flicka i publiken av mördarkulorna. Attentatorn var en i Japan bosatt korean tillhörig den pronordkoreanska organisationen Chosoren.

Sommaren 1976 höll världen andan under några dagar sedan nordkoreanska gränssoldater i byn Panmunjom vid 38:e breddgraden huggit ihjäl två amerikanska

Det officiella porträttet av president Park.

officerare i FN-kommandot. Världsfreden ansågs den gången hänga på en mycket skör tråd. Dåvarande amerikanske presidenten Gerald Ford hade sinnesnärvaro nog att omedelbart efter incidenten försätta sina styrkor i alarmberedskap, och det nordkoreanska angrepp, som ett tag befarades, kom dessbättre aldrig.

Den 26 oktober 1979 föll så president Park Chung Hee själv offer för en mordares kula, och den kom från oväntat håll. Han sköts nämligen ner av chefen för Sydkoreas underrättelsetjänst KCIA, Kim Jae-kyu, i en handling som var ämnad att bli upptakten till en statskupp för att störta Park. Det attentatet var såvitt känt ej planlagt i Pyongyang utan en reaktion mot Parks enväldiga styre.

Arvet efter Park

Park Chung Hee föddes 1917 i Sangmori nära staden Kumi norra Kyongsang-provinsen. Han tänkte sig tidigt en lärarkarriär och utexaminerades från lärarkollegiet i Taegu; en tid undervisade han vid en grundskola nära Taegu, som ligger i sydöstra delen av landet. Efter en tid som lärare bytte Park karriär och vann inträde vid en militärskola i Japan, som vid denna tid koloniserade Korea.

Sedan kom Andra världskriget, Korea-kriget och – under Parks presidenttid – Vietnamkriget. Sydkorea skickade från och med 1965 till krigets slut 322 853 soldater till Vietnam för att slåss mot Viet Cong och de nordvietnamesiska kommunisterna. Sydkorea kände en stark ödesgemenskap med Sydvietnam, som också var den mer demokratiska delen i ett delat land där den kommunistiska sidan utsatte grannen för väpnad aggression. Nästan 4 000 sydkoreanska vietnamsoldater kom aldrig tillbaka till hemlandet, medan drygt 8 000 sårades.

När jag första gången besökte Sydkorea sommaren 1978 fick jag tyvärr aldrig tillfälle att träffa president Park Chung Hee. Men pingstpastorn Stanley Sjöberg berättade en gång för mig att Park för honom i slutet av 1970-talet kommenterade en recension jag skrev för den engelskspråkiga tidskriften *Korea Newsreview* av Sjöbergs skrift "Väckelsen i Korea". Oavsett vad man än må anse om president Park Chung Hee kommer man inte ifrån att det de facto var han som grundlade Sydkoreas förvandling från efterblivet diktatoriskt asiatiskt u-land till högt utvecklat och demokratiskt

industriland. Jag gissar att den bedriften icke kunnat ske utan hårda nypor.

Sannolikt räddade också Park genom sin strama ekonomiska och militära politik Sydkorea från att invaderas och uppslukas av Kim Il-sungs Nordkorea, som vid flera tillfällen stod i begrepp att invadera södern – kanske främst efter Sydvietnams fall 1975.

Arvet i Sydkorea efter Park har förvaltats av i tur och ordning Choi Kyu-hah, Chun Doo Hwan, Roh Tae-woo och Kim Young-sam. Den sistnämnde och nuvarande sydkoreanske presidenten är en före

detta dissident som 1990 bröt med sin meningsfrände Kim Dae-jung och ställde sig i spetsen för majoritetspartiet som han förde till valseger ett par år senare. 1993 installerades Kim som den förste helt civile sydkoreanske presidenten på 32 år.

Samtliga presidenter efter Park har säkert haft sina förtjänster. Vissa har ansetts svagare än andra, någon har hållits för korrupt och maktfullkomlig. Men ingen har haft Park Chung Hees resning och ingen torde ha varit populärare bland det sydkoreanska folket än vad Park faktiskt var.

Koreahalvön med den militära demarkationslinjen och gränsområdet mellan Nord- och Sydkorea vid 38:e breddgraden inramad.

Sakligt om FN-insats i Kongo

FNs fredsbevarande operation i Kongo (nu Zaire) varade från juli 1960 till juni 1964. Den var den största insats av detta slag, som FN genomfört fram till 1993. Den leddes inledningsvis av Dag Hammarskjöld som FN:s generalsekretäre. Svenska enheter medverkade i en relativt stor omfattning. Med åren och med åtskilliga nya FN-operationer har denna märkliga operation, som förde till ett ganska lyckligt slut, kanske något kommit i bakgrunden.

Dessutom har på senare tid vissa skrivelser och andra massmedieframställningar om Kongo-operationen mera syftat till att med stöd av tveklaktiga källor nedvärdera densamma, än att framlägga en objektiv bild. Det är därför utomordentligt tillfredsställande, att SWFDIND (Försvarets internationella centrum) lyckats få Nils Sköld, generallöjtnant och tidigare chef för armén, att göra en framställning om operationen med tonvikt på de svenska insatserna, byggd på tillgängliga källor och internationellt vetenskapligt material. Nils Sköld, som är ledamot av Krigsvetenskapsakademien, har tidigare utgett ett motsvarande verk om FN-styrkan i Mellanöstern 1956-67, *I fredens tjänst* (1990).

Flera kriser i följd

Den första uppgiften för FN och för dess både militära och civila operationer, de senare för övrigt inledningsvis också ledda av en svensk, dr Sture Linnér, var att övertaga den sammanfallande belgiska administrationen och svara för lugn och säkerhet, tills de snabbt organiserade inhemska politiska och polisiära/militära organen kunde övertaga ansvaret. Emellertid växte efterhand under de förändrade förhållandena nya kriser fram, såväl inbördes i landet mellan olika delar/stammar, ledare/politiker och ekonomiska intressen, som mellan FN och dessa, samt ökade det utländska intresset med risk för stormaktsingripanden. Sköld har valt att skildra

denna utveckling så, att först redogörs för händelseförloppet i stort och FN:s medverkan/insatser därvid, skede för skede.

I varje kapitel skildras de olika svenska insatserna då, vilket kanske är prövande för läsaren, då den svenska FN-kontingenten spriddes över hela det väldiga landet, lika stort som Västeuropa, med en rad olika uppdrag i större eller mindre avdelningar. Flera i och för sig utmärkta kartskisser underlättar. Kanske borde dock dessa ha försetts med till exempel rutnät, varvid hänvisning till en okänd plats underlättas, särskilt när den återkommer längre fram i texten. Rubrikerna på de kapitel, som beskriver operationerna – här något förkortade – ger en föreställning om dessas komplexitet. I boken används de då brukliga geografiska benämningarna, vilket underlättar, då de torde vara mera kända än de nuvarande.

Sammanbrottet i Kongo och Bortdragandet av de belgiska styrkorna skildrar utvecklingen juli–augusti 1961. FN kunde dock inte förhindra en konstitutionell kris (september 1960–augusti 1961), då bland annat Katanga bröt sig ur republiken Kongo. *Katangas utbrytning* (september 1961–januari 1963) tog avsevärd tid och kraft att bemästra. I detta avsnitt behandlas även det svenska flygförbandets insatser med jakt-, spanings-, attack- och transportflyg. Slutligen kom en *Konsolidering av den kongolesiska statsledningen* (februari 1963–juni 1964) till stånd. Den militära FN-operationen avslutades.

Grundfakta och erfarenheter

Inledningsvis ges en god introduktion om utvecklingen i Kongo före 1960. Kongos geografi och topografi samt de händelser, som ledde till krisen omedelbart efter landets frigörelse från belgiskt kolonialstyre. Denna underlättar förståelsen för det händelseförlopp, som sedan skildras. Bokens avslutande kapitel, *Analys och erfarenheter*, är kanske ändå det, som är allra mest värdefullt, särskilt med tanke på nu aktuella och eventuella kommande FN-insatser. Sköld väjer inte för att på faktabas klart skildra en del mindre lyckade åtgärder och insatser. Svårigheterna att få en så heterogena styrka att fungera utan förberedelser

var enorma. Antalet truppbidragande länder var 28 och ytterligare sex bidrog med enbart personal. Personaluttagningen av ansvariga chefer var inte alltid lyckad. Sköld är kritisk mot flera svenska utnämningar av högre FN-chefer i Kongo. Man synes ofta ha tagit "någon som lätt kunde frigöras" från uppgifter hemma, utan avseende på att han kunde ställas inför svåra uppgifter, för vilka han inte alltid hade rätt skolning. Dessutom var FN-tjänst inte något som gav pluspoäng till exempel vid befordran. För cheferna på fältet eller som man i Kongo sa "i bushen" var det bara att försöka lösa uppgifterna med den ditsända personaluppsättningen. Tidsfaktorn samt avstånden inom operationsområdet och till de truppbidragande länderna omöjliggjorde oftast eftersändande av ersättare.

FN-operationerna i Kongo behandlar huvudsakligen den militära delen av FN-insatsen. Men de civila insatserna har inte helt förbigåtts, särskilt som del av de svenska enheterna, särskilt en ingenjörbataljon, som efter hand uppsattes, hade huvudsakligen civila, samhällstekniska uppgifter. En elpluton reparerade kraftverk och underhöll elnät. En telefongrupp rustade upp det civila nätet. Till och med skötsel av vattenverk och odling av grönsaker sköttes av FN-enheter. Reparationer av broar, vägar och järnvägar var naturligtvis ingenjör- och pionjärförbandens huvuduppgift, liksom minröjning, av stor betydelse för såväl FN som det civila livet i landet.

Kongo-insatsen torde vara den mest mångsidiga FN-insats som vårt land gjort. Utöver en, tidvis två, FN-bataljoner, fanns även luftvärn, granatkastare och som ovan nämnts flyg med mera samt en teknikerkontingent (för första gången). De senare medförde utöver andra problem även juridiska, då de ej tillhörde armén hemma i Sverige. Genom det svenska deltagandet i UNEF, FN-styrkan i Mellanöstern, hade de av armén uppsatta enheterna redan fått rutiner på detta området.

De svenska enheterna synes i allmänhet i stort som i smått ha löst sina uppgifter väl. Svensk trupp var i Katanga för första
(Fortsättning på sidan 2)

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan, om inte annat markeras med citationstecken.

Förbjuden frukt

Enligt EUs regler får bara frön som är godkända användas i jordbruket och trädgårdsnäringen. Det kostar 25.000 kronor att få ett frö godkänt. Detta gör att bara de mest spridda fröna kommer att godkännas, eftersom övriga växter inte motiverar den höga kostnaden. Ni har säkert hört att EU gillar raka gurkor. Krökta gurkor har svårt att få godkänt. En av de gurkor som inte fått godkänt kallas Suyo Long och är en kinesisk gurksort som odlats de senaste 1200 (!) åren. Den svenske leverantören av Suyo Long-frön, Runåbergs Fröer, säljer Suyo Long-fröer för cirka tusen kronor om året. Tror Du att denna tusenlapp bär EUs fasta kostnad för godkännande – 25 papp? Naturligtvis inte, men Runåbergs Fröer struntar i EUs krav och fortsätter att sälja gurkfrön. Finsmakare hävdar att Suyo Long är världens mest välsmakande gurka. Men den passar inte för EUs byråkrater i Bryssel.

För Dig som fått nog av Storebror (som må kallas Mona Sahlin, Göran Persson eller Jacques Santer), finns till nästa års odlingsäsong Runåbergs fröer, Känstorp 7368, 444 93 Spekeröd.

(Tidskriften Småbrukaren)

EUs jordbrukspolitik

EUs jordbrukspolitik kommenteras av generaldirektör Svante Englund i Jordbruksverket enligt följande:

"EUs jordbrukspolitik strider mot varje känd ekonomisk teori. Den är på sikt farlig, eftersom den cemenetrar en struktur, och det får ingen näring väl av. Den är administrativt kapitalt vansinnig."

Körkortet

Många drabbas av trångsynta byråkrater när det gäller körkortet. Kauko Tuominen, som bor på Öland, fyllde pliktskyldigt i en hälsoblankett 1984. Kauko hade problem med det ena ögat. Fem år efter blanketten upptäckte körkortsmyndigheter-

Eva Kärbo med goda gurkor från förbjudna frön.

na i Kalmar vad Kauko gjort. Länsstyrelsen ville dra in Kaukos körkort. Efter prövning i länsrätten fick Kauko behålla sitt körkort. Men länsstyrelsen överklagade till kammarrätten, som gick emot Kauko. Körkortet drogs in i oktober 1990. Haken var bara att det inte fanns någon definierad sjukdom som motiverade indragningen av körkortet. Kauko gick vidare till regeringsrätten, som fastställde att han hade rätt att behålla körkortet.

En annan person som haft problem med sitt körkort är Gösta Johansson i Huskvarna. Gösta har en synskada som begränsar hans syn uppåt – men inte åt något annat håll. Att han har svårt att se fåglarna hindrar honom inte från att få köra bil, men Göstas problem är att hans yrke är lastbilschaufför. Redan 1984 återkallades Göstas trafik kort och han blev följdriktigt uppsagd av sin arbetsgivare, Adamsons transport i Jönköping, där han arbetat femton år. Ett åkeri har naturligtvis ingen användning av en chaufför utan körkort.

För var och en som suttit i en lastbilshytt är det klart att det inte är synen uppåt

utan neråt som är av betydelse. Men det tycker som sagt inte behöriga myndigheter.

(Expressen, Idag)

Facket stoppade nyanställning

Staten erbjuder ett särskilt nyrekryteringsstöd. Det går till företag som utvidgar sin personalstyrka. Tanken är att stödet ska begränsa arbetslösheten. Men det finns en hake – facket ska yttra sig när ett företag ansöker om rekryteringsstöd. Om den som rekryteras inte vill ansluta sig till facket blir chanserna att få rekryteringsstöd minimala.

Mikael Kovacs ville anställa sin ungdomspraktikant Carlos da Silva Palmeira och sökte rekryteringsstöd. Facket ryckte genast ut och frågade om Carlos ville bli medlem i facket (Målarförbundet). Carlos svarade nej och facket rekommenderade arbetsförmedlingen att avslå ansökan om rekryteringsstöd. Naturligtvis följde länsstyrelsen facket och arbetsförmedlingens rekommendation.

Sopor i kammarrätten

Enligt svensk lag ska kommunen ta hand om soporna – ett krav som kommunen kan lösa genom att överlåta sophämtningen till en entreprenör. Ibland blir det tvist om vad som tillhör kommunens ansvar. Kommunen vill gärna ta på sig så mycket som möjligt, eftersom ytterligare en sophämtning medför ytterligare en sophämtningsavgift. I närheten av Uricheman har Svenska Missionsförbundet en församling med tolv medlemmar. Orten heter Knätte. Knättes missionsförsamling ville inte betala sophämtningsavgiften till kommunen, men kommunens byråkrater framhärade och drev saken till domstol. Hör och häpna! Kammarrätten gick på missionsförsamlingens linje och befriade den från sophämtningsavgift. Medlemmarna hade samfällt vittnat om att de tog hem överblivna sångblad och kaffemuggar för att kasta dem i privata soptunnor.

Alla får socialbidrag

I Rinkeby – Sveriges mest invandrantäta stadsdel – får 2 495 av sammanlagt 5 020 hushåll socialbidrag. Andelen utgör 49,7 procent!!! Situationen har ställt till problem för kommunen. Stockholms stad vill gärna medverka till en omvandling av hyreslägenheterna till bostadsrätter (även socialdemokraterna ställer upp för detta i syfte att öka ansvarstagandet bland de boende).

Men en grundregel för socialbidrag är att kräva att den som ber om socialbidrag först avyttrar sina tillgångar, till exempel en bostadsrätt. Stockholms stad konstaterar alltså att det inte går att sälja ut de kommunägda bostäderna i Rinkeby – om så skulle ske skulle hälften av invånarna i Rinkeby förlora sin försörjning – socialbidraget.

A-kassan

Den som vill ha en arbetslöshetsförsäkring måste i Sver ige ansluta sig till en a-kassa. Fackets viktigaste medlemsvärningsargument är att du automatiskt blir medlem i fackets a-kassa. Men enligt lag har du rätt att ansluta dig till den a-kassa som passar dig utan att gå med i facket. Det kostar bara några hundralappar per år. Trots den låga avgiften får du ett fullgott skydd. Ungefär nittiofem procent av kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen täcks av staten och de avgifter som staten tar in. Bara de som betalar medlemsavgift i a-kassan får del av försäkringsersättningen. Alla tvingas genom skatten vara med och betala, men bara de som är med i a-kassan får rätt till ersättning.

A-kassan är idag fackets främsta medlemsvärningsargument. Men den är i högsta grad ihålig. Alla har rätt att vara med i a-kassan, oavsett om de är med i facket eller ej. I Contra nummer 7/1990 fanns en fullständig förteckning över erkända arbetslöshetskassor. I dem kan Du vara med utan att betala avgift till facket.

Interndebitering

Interndebitering – att skicka en räkning från en avdelning till en annan – är en dygd i privata företag likaväl som i kommunala och statliga organ. Då hamnar kostnaderna rätt och de ansvariga får veta vad som egentligen kostar pengar. Var det bör sparas och var det finns anledning att satsa mer.

Men interndebitering kan drivas in absurdum av dem som inte förstår det egentliga syftet med interndebiteringen. Inte oväntat är det kommunerna som inte förstår.

Vi får således höra att landstingsförvaltningen i Falun skickar räkningar som inte bara omfattar de tjänster som levererats utan också en faktureringsavgift. Då börjar man tappa greppet om interndebiteringens funktion. Faktureringsavgiften på drygt 100 kronor (våldigt dyrt, en uppgift som lämpligen kunde läggas ut på entreprenad) kan innebära att enkla

uppgifter tre- eller fyrdubblas i pris. Så är det inte avsikten att en meningsfull interndebitering ska fungera.

Konsulter på debattplats

I Göteborgs-Posten dök det för en tid sedan upp en debattartikel skriven av en herre vid namn Tommy Iseskog. Det framställdes som om Iseskog var en privatperson som hade synpunkter på hur landstinget handlade ett ärende rörande en tandläkare. Men så var det inte, vilket Göteborgs-Posten själv upptäckte efter en tid. Iseskog, som är jurist, skrev artikeln på uppdrag och mot betalning från landstinget. Det var alltså inte "folkets röst" utan "maktens röst" som gjorde sig hörd på debattplats. Självklart ska maktavarna förklara och försvara den politik de för. Men det är anmärkningsvärt att hyra in "folket" för att få det att framstå som om det är någon annan än den det verkligen är som står för åsikterna.

Kristen utvisad till Iran

En iranier som dömts för (och avtjänat sitt straff) för narkotikabrott ska utvisas till Iran. Under tiden i det svenska fängelset har mannen konverterat till kristendomen, vilket kan föranleda dödsstraff i Iran. Tidigare har insändare i Contra varit skeptiska mot invandrade brottslingars omvändelse, eftersom den kan ske lägligt för att komma undan just ett utvisningshot. Sådana omvändelser ska naturligtvis tas med en nypa salt och kan mycket väl lämnas åt sidan. Men det finns ju också äkta vara, där en utvisning verkligen medför livsfara för den utvisade och där omvändelsen i sig också innebär att den före detta brottslingen slår in på en ny och hederlig livsväg.

APK blir SKP

Vi berättade i förra numret om hur Arbetarpartiet Kommunister försatts i konkurs och hur medlemmarna startade på ny kula, efter känt konkursfiffarmanér. Nu är det inte bara ett ekonomiskt klipp som APK gör, vid ombildningen av partiet upptäckte man att det gamla namnet på Gudrun Schymans parti, Sveriges Kommunistiska Parti, blivit ledigt. Därför kommer det som en

gång var APK att återuppstå som SKP.

Sveriges Kommunistiska Parti var officiellt namn på kommunistpartiet (numera vänsterpartiet) mellan 1921 och 1967. Mellan 1973 och 1987 användes namnet av maoisterna, som tidigare kallade sig KFML och 1987 bytte namn till Solidaritetspartiet, innan partiet efter några år lades ned.

Vin fastnar hos tullen

Vi berättade i Contra nr 3/1995 att det kostade 25.000 kronor att privat importera en flaska vin. Samma kostnad drabbas inflyttande av, som tar med sig innehållet i vinkällaren från utlandet. Flera återvändande utlandssvenskar har upptäckt att de nya "liberala" reglerna för alkoholimport innebär att deras medflyttade vinflaskor fastnar i ett tullupplag utan möjlighet att tulla in dem i Sverige. Ägaren debiteras ordentlig lagerhyra tills han ger upp och skickar tillbaka flaskorna eller låter tullen hålla ut dem.

Piff och Puff tillsammans med husse Lars Gustavsson

Mums för byråkrater

Lars Gustavsson i Åstorp i Skåne har två husdjur som föranleder stora insatser från vitt skilda grenar av den svenska byråkratin. Nitiska djurvänner upptäckte att Lars Gustavssons två ekorrar (som heter Piff och Puff) bodde i en lägenhet. Snabbt engagerades hälsovårdsförvaltningen, länsstyrelsen, jordbruksverket och naturvårdsverket. Ekorrar anses nämligen vara vilda djur och sådana ska hållas i "vilthägn". Lars Gustavsson tycker att ett alldeles eget rum på 19 kvadratmeter ska räcka åt Piff och Puff, men det finns byråkrater som tycker annat.

UTLANDS-NYTT

Gary Cooper var det

Tyvärr smög sig ett allvarligt fel in i förra numret av Contra. Huvudrollen i filmatiseringen av Ayn Rands roman Urkällan (The Fountainhead) spelades av Gary Cooper (GC), inte en man med initialerna CG, som Contra felaktigt uppgav.

Affischer för demokrati kostade två år

Yu Zhuo från Wuhan i Kina dömdes nyligen till två års fängelse. Yus brott var att han "spridit kontrarevolutionär propaganda". Wu hade satt upp affischer till minne av demokratiörelsen 1989. Ännu idag sitter många unga kineser inspärrade för att de deltog i protesterna mot kommunistregimen våren 1989. En av de dömda är Yu Zhijian. Han sitter i fängelse dömd till livstid för att ha kastat ägg på ett porträtt av Mao Tse-tung vid den Himmelska Fridens Torg i Peking.

Internationella PEN-klubben uppger att Kina är det land som har flest författare i fängelse.

Tufft för Labour

Sedan det brittiska Labour-partiet avskaffade kollektivanslutningen och blockröster för fackföreningspamparna har medlemsantalet sjunkit drastiskt. Den engelska föreningen för skydd av småfåglar har idag fler medlemmar än Labour-partiet.

Vad kostar valfläsket?

I USA har ekonomen Steven Levitt vid Harvard-universitetet analyserat vad en

röst kostar i "valfläsk". Än mer än i Sverige går de amerikanska kongressledamöternas arbete ut på att styra federala pengar till den egna valkretsens väljare. Representanten för en valkrets med en stor försvarsindustri kommer med största säkerhet att alltid stödja förslag som stärker den vapengrenen som kan förväntas lägga order på hemorten...

Det är dyrt att köpa röster genom att öka de federala anslagen. Levitt räknade fram att en ökning av de federala utgifterna med 100 dollar per person i en valkrets ökar den sittande kongressledamöterns röstetal med 2 procentenheter. Varje röst som vinnas på detta sätt kostar 14.000 dollar. På skattebetalarnas bekostnad.

Det är lätt att dra slutsatsen att "hederliga" gammaldags mutor och röstköp är billigare än dagens teknik att vinna röster.

En mellanform kommer att tillämpas i delstaten Washington i november. En indianstam har tagit initiativet till ett förslag om legalisering av kasinon. I förslaget ligger att väljarna ska få 100 dollar var utbetalt per år om de röstar för den nya lagen – vilket är vad staten räknar med att tjäna i skatt på de enarmade banditerna om förslaget går igenom.

Stasis storfiffilare inför rätta

Den östtyska säkerhetstjänsten Stasis störste fiffilare Alexander Schalek-Golodkowski har äntligen ställts inför rätta. Men inte för det som många anser vara hans största brott, vaultatransaktioner för det östtyska kommunistpartiet i miljardklassen (det har hävdats att han själv smugit undan miljardbelopp). Det är andra och mindre brott som föranleder åtalet, nämligen att Schalek-Golodkowski smugglat in vapen från Väst till ett lager i Öst-Berlin. Smugglingen var ett brott mot Västtysklands förbud mot högteknologiexport till Väst, hävdar åklagaren.

Grön Bibel som glömde marknadsekonomin

År 1972 publicerade den så kallade Romklubben en rapport med titeln "The Limits to Growth". Rapporten uppmärksammades i hela världen och användes också i Sverige som slagträ i miljödebatten. Rapportförfattarna drog ut trender och ut-

gick från att i stort sett alla naturtillgångar redan var upptäckta. Då var katastrofen nära. Vad rapportförfattarna glömde bort var att vi lever i en marknadsekonomi. Blir det ont om en vara stiger priset. Då sjunker konsumtionen, samtidigt som det blir mer lönsamt att leta efter nya fyndigheter, mer lönsamt att bryta redan kända fyndigheter med låg halt och mer lönsamt att utvinna råvaror ur skrot. Samtidigt pågår naturligtvis ett ständigt arbete på att minska behovet av dyra insatsvaror. Så har till exempel kopparförbrukningen i världen sjunkit kraftigt eftersom fiberoptisk kabel (glas) idag ersätter alltmer av forna tiders kopparledning, samtidigt som miniatyriseringen av elektroniken minskat behovet av koppar i elektromekanisk apparatur.

Romrapporten var den rapport som förutsåg att världens reserver av guld skulle vara uttömda 1979, av silver 1983, av zink 1988, av olja 1990, av koppar 1991 och av naturgas 1992.

Franska kärnvapen ingen miljörisk

Man må ha skilda uppfattningar om det lämpliga i att Frankrike genomför underjordiska kärnvapenprov på Mururoa-atollen. Men en sak är i praktiken obestridd av seriösa bedömare. Proven har ingen miljöpåverkan. Proven genomförs i borrhål som är mellan 800 och 1 200 meter djupa. Sedan laddningen aterats fylls hålet med betong, innan sprängningen genomförs. Borrhållet görs i den vulkaniska kärnan av atollen och berör alltså inte alls de känsliga korallreven i ytan.

Fram till 1974 genomförde fransmännen atmosfäriska prov vid Mururoa, och vid de proven spreds naturligtvis radioaktiva restprodukter, bland annat cesium 134. Från de underjordiska prov som genomförts har inga avfallsprodukter kunnat spåras. 800 meter betong tycks effektivt lägga locket på.

Framsteg på gång

Även i ett land som fullständigt saknar entreprenörstradition kan kapitalismen göra underverk. Men det tar naturligtvis sin tid. Och de första entreprenörerna är de som ägnar sig åt brottslig verksamhet, brottslingar har ju odlat en kultur av "eget företagande" även i den kommunistiska planekonomin.

När det sovjetiska systemet bröt samman var det många som levde i svår fat-

tidom. Under den första tiden blev antalet fler. Men nu har det vänt. Det ryska fattigdomsstreetet ligger idag på cirka 400 kronor i månaden, så ribban är lågt satt. Och trots det var 21 procent av befolkningen att anse som fattig i slutet av 1994. Bara ett år tidigare var siffran dock 31 procent. Så småningom kommer det höga väståndet i de isolerade öarna av entreprenörskap att sprida sig till allt bredare kretsar. Men det kommer att ta tid. Och idag är inkomsterna i Ryssland mer ojämnt fördelade än i USA. Men denna ojämna fördelning fungerar naturligtvis också som en motor till förändring.

Muslimerna som räknar ränta

Muslimerna och marxisterna har en sak gemensamt. De räknar inte ränta. Det strider mot dogmerna. Trots det kännetecknas den muslimska världen av en mycket utvecklad affärsmannakultur där handel och räntor spelar en betydelsefull roll. Det är bara

Omuslimsk ränta till den som mördar författaren Salman Rushdie

de religiösa fanatikerna som arbetar efter Muhammeds anti-räntedogm och bildar särskilda muslimska banker som inte tar ränta (men gärna en del i vinsten på de affärer som banken finansierar istället).

Eftersom de mest rättrogna är så fientligt inställda till räntebekämpning är det en lite förvånande nyhet som vi förmedlar här. "15 khordad-stiftelsen" som utlyst en belöning på 2 miljoner dollar till den som mördar författaren Salman Rushdie har nyligen låtit meddela att utfästelsen numer även innefattar ränta på summan, beräknad från 1989.

Ozonätare i bilen?

Samtidigt som bristen på ozon i den högre atmosfären oroar – ozonhållet över Antarktis under vårt vinterhalvår skylls ibland på människans miljöpåverkan – är för hög ozonhalt i biltäta städer en orsak till smog och dålig luft. Ett företag i USA (Engelhard Corporation) har nu konstruerat en ozonätare för bilar. Bilens kylare förses med en särskild beläggning som fungerar som katalysator och omvandlar ozon till syre (ozonet, O₃, omvandlas till syrgas, O₂). När kylaren värms upp ökar omvandlingstakten. Nuvarande kalkyler säger att beläggningen kommer att kosta 1.000 dollar per bil, vilket är i dyraste laget. Men ofta utvecklas ju ny teknik snabbt i riktning mot lägre priser.

Domedagssekten också i Ryssland

Den japanska domedagssekten Aum Shinrikyo, som låg bakom giftgasattacker i Tokyos tunnelbana har en stark bas i Ryssland. Sekten har sex centra i Moskva och ytterligare ett i den nordossetiska huvudstaden Vladikavkaz. Sekten hävdar sig ha 30 000 anhängare i Ryssland. Verksamhet ska också bedrivas i New York och Bonn, dock med betydligt mindre antal anhängare. Från den japanska polisutredningen är det också känt att sekten genomfört experiment med giftgasen på en av sekten ägd gård i Australien.

(The American Spectator)

Schoris renässansfurste stoppade Stockholmsresa

Den kubanska regimen stoppade deltagandet av fem kubanska ekonomer som var på väg till ett seminarium i Stockholm. Seminariet skulle arrangerats av Olof Palmes internationella center och inbjudan hade även skickats till fem kubanska ekonomer i exil (från USA och Latinamerika). Även biståndsminister Pierre Schori skulle ha deltagit i seminariet, som till en del finansierades med svenska biståndsmedel.

Pierre Schori har tidigare förklarat att han ser på diktatorn Fidel Castro som en renässansfurste. Renässansfurstar var visserligen ofta lika maktfullkomliga som Fidel Castro, men de var däremot mycket noga med att främja vetenskapligt arbete.

Ökenspridning söder om Sahara en myt?

I tidskriften *Illustrerad Vetenskap* redogörs för hur vetenskapsmän nu ifrågasätter påståendena om att Sahara-öknen snabbt sprider sig söderut på grund av människans aktiviteter. Forskarna noterade först att FN:s ökenkartor ritats med en skarp gränslinje för öknen utbredning och att denna gränslinje flyttats söderut. I själva verket är övergången till öken gradvis och olika kriterier har använts vid olika tillfällen för att dra linjen. Det är inte alls säkert att öken-gränsen flyttats så långt så snabbt som man tidigare trott. En viktigare invändning mot att katastrofen förorsakats av människan är att den nuvarande utbredningen av öknen faktiskt är en återgång till förhållanden som rådde för femtio år sedan. Rikt regn under 1950- och 1960-talen gjorde att odlingsgränsen drogs norrut och människorna kom efter. När torkan kom tillbaka bodde alltför många människor i ett område som bara tjugo år tidigare varit mycket glesbefolkat.

Staten är jag

Denna gamla tanke (först uttalad av Ludvig XIV i Frankrike) tycks nu ha nått vårt grannland Norge, där Gro Harlem Brundtland tar sig allt större friheter. Inför kommunalvalet i september lät Arbeiderpartiet departementen till partiet skicka in rapporter om "fördelaktiga och kontroversiella frågor" som departementet arbetade med. Avsikten var dessutom att rapporterna skulle var hemliga – vilket strider mot offentlighetsprincipen, som tillämpas också i Norge. Statsminister Gro Harlem Brundtland hade själv godkänt både åtgärden och hemligstämpeln, men sedan saken uppmärksammats förklarade hennes statssekreterare Svein Roald Hansen att hemligstämpeln var "ett missförstånd".

Reed fick en miljon dollar av Moskva

"Oavsett vad man tänker om bolsjevismen, är det onekligen så att den ryska revolutionen är en av den mänskliga revolutionens stora händelser, och uppkomsten av bolsjevikerna ett fenomen av världsvid betydelse."

Så skrev den amerikanske journalisten och revolutionsvännen John Reed i sin berömda bok *Ten Days That Shook the World*.

Den amerikanske journalisten John Reed har länge varit en ikon i den västliga vänsterns föreställningsvärld. På 1970-talet vann han världsvid berömmelse, då Hollywood gjorde en långfilm – givetvis oerhördt amerikansk och romantisk – om Reed kallad *Reds*. I huvudrollen figurerade salongsradikalen Warren Beatty.

Reed har ofta framställts som en idealistisk vänsterradikal, medan hans kommunistiska förflutna tonats ner. I en nyligen publicerad amerikansk bok åker Reeds hjältegloria ordentligt på sned. Harvey Klehr, John Earl Haynes och Fridrikh Igorevich Firsov avslöjar i boken *The Secret World of American Communism* (Yale University Press, 348 sidor) att Reed var en betald kommunistagent som tjänade grova pengar på sin propagandistiska verksamhet.

Petrograd

Vem var då John Reed? Han var en amerikansk, Harvard-utbildad journalist som blev ögonvittne till de revolutionära händelserna i Ryssland och det efterföljande inbördeskriget mellan "röda" och "vita". Med sin bok *Ten Days That Shook the World* och genom sin ställning som korrespondent för den radikala publikationen *The Masses* nådde han journalistiskt världsrykte, särskilt genom sin skildring av revolutionen i Petrograd 1917.

Reed var förutom krigskorrespondent och radikal aktivist även poet, och hans romantiskt drömande utseende torde ha medverkat till hans idolskap. Han bidrog starkt till att skapa den så populära föreställningen om den "idealistiske radikalen", som med klar men varm blick kämpar mot världens orättvisor.

John Reed kom till Petrograd i augusti 1917 efter att tidigare ha försökt sprida revolutionen i Mexiko. Han hade lyckan att vara en av få västerländska tidningsmän i den ryska huvudstaden. Så här beskrivs han i Phillip Knightleys skildring av krigs-

korrespondenter i historien, *The First Casualty* (1975): "Men han såg revolutionen med en god och samvetsgrann reporters öga, och hans beskrivning av händelserna i Petrograd 1917 är oöverträffad."

Reed, Philip Price och Arthur Ransome var de enda västerländska reportrar som tilläts komma in i bolsjevikernas högkvarter. Tre år efter den brutala kommunistiska statskuppen dog John Reed i tyfus i Moskva kort före sin trettioförsta födelsedag. Han fick en kommunistisk hjältes gravsättning i Hjaltegraven på Röda torget.

Betald agent

Lenin, Stalin, Trotskij och de andra gjorde alldeles rätt i att hylla John Reed, ty amerikanen gjorde ett gott jobb med sin smarta propaganda vilken för lång tid framåt kom att skapa västerlandets tillrättalagda syn på den röda ryska revolutionen. Men John Reeds roll var mer omfattande än så.

The Secret World of American Communism är ett vetenskapligt arbete, den första volymen i en planerad serie som baseras på offentliggjorda dokument från Kommunistiska internationalen (Komintern). Boken visar övertygande att det amerikanska kommunistpartiet så tidigt som 1919 – innan den röda revolutionen hade säkrat segern i Ryssland – bedrev avancerad underrättelse- och spionageverksamhet för de ryska kommunisternas räkning. Genom alla år understöddes det amerikanska kommunistpartiet CPUSA direkt från Moskva; det var först när den ärrade partiledaren Gus Hall 1989 vägrade upphöra med sin kritik av Gorbatsjovs *perestrojka* som Moskva drog in stödet.

John Reed tillhörde grundarna av det amerikanska kommunistpartiet och var i verkliga livet inte alls någon "Warren Beatty med hjärna" utan en kallhamrad, betald sabotör. När det postrevolutionära Ryssland drabbades av sin första allvarliga hungerkatastrof – flera skulle följa –

garanterades Reed den fabulösa summan av en miljon dollar, mestadels i konfiskerat guld, silver och juveler. Syftet var att Reed skulle sprida revolutionen i Förenta staterna.

Den nytutkomna boken visar med önskvärd tydlighet att Moskva med hjälp av amerikanska kommunister lyckades bygga upp ett nätverk av agenter och spioner i USA. Det ledde inte till någon bolsjevikrevolution i USA, men väl till att opinionen inom den amerikanska Roosevelt-administrationen fick en positiv uppfattning om "Uncle Joe's" (Stalins) Sovjetunionen och utan betänkligheter godkände Stalins anspråk i östra Europa efter Andra världskriget.

Vidare bekräftar boken den avhoppade kommunisten Whittaker Chambers (behandlad i *Contras* serie "Det kalla krigets hjältar" 5/94) uppgifter om den kommunistiska agentverksamheten i USA, även om några av de namn Chambers nämnde saknas i de dokument Yale-projektet hittills uppdagat.

Tommy Hansson

Kommunisten och journalisten John Reed lade grunden för omvärldens positiva syn på de ryska bolsjevikerna.

Sydoasiens underutvecklade hörn: **Burmas bisarra vänsterdiktatur**

Av Tommy Hansson

Att Burma bytt namn till Myanmar innebär ingen som helst förbättring för de mänskliga rättigheternas ställning i detta sydostasiatiska land med cirka 35 miljoner invånare. Den socialistiska diktaturregimens krigföring mot etniskt, ideologiskt och religiöst oliktankande fortsätter, även om myndigheterna i somras faktiskt frigav landets mest prominenta oliktankande, Aung San Suu Kyi, ur fler-årig husarrest.

En laddad scen ur filmen "Beyond Rangoon", som fäste världens uppmärksamhet på diktaturens Burma. Närmast kameran huvudrollsinnehavaren Patricia Arquette som Laura. Närmast bakom henne guiden U Aung Ko. (Foto: SF Film)

I oktober 1991 utsåg den norska Nobelkommittén den burmesiska regimkritikern Aung San Suu Kyi till det årets mottagare av Nobels fredspris. Valet gjorde att den omänskliga vänsterdiktaturen i Burma (Myanmar) med ens hamnade i fokus för omvärldens intresse.

Burma, som tidigare även skrevs "Birna", annekterades av Storbritannien 1897 och kom under några decennier att styras som en provins under det brittiska väldet i Indien. Självständighetsrörelsen lyckades dock 1937 tillkämpa sig ett visst mått av burmesiskt självstyre, men 1942 ockuperades landet av Japan. Britternas första åtgärd efter återerövringen var att upphäva 1937 års författning och ställa landet under en guvernör med vittgående befogenheter.

Britterna lovade emellertid Burma självstyre från och med den 1 januari 1948, och som ett första steg i den riktningen sammankallades en konstituerande nationalförsamling. Vid valet till denna erhöll U Aung Sans Antifascistiska folkliga frihetsparti en stor majoritet av rösterna; Aung San, som var medlem av guvernörens exekutiva råd, övertog därmed ledningen för Burmas första egna regering. Den 19 juli 1947 mördades emellertid U Aung San jämte fem rådsmedlemmar av politiska fiender. Dottern Suu Kyi var två år då fadern mördades.

Vänsterdiktatur

Britterna höll ord och lät Burma bli för-

bundsrepublik med betydande självständighet för Shan-, Kachin- och Karen-folken i östra och norra Burma. Men den nya statsbildningen, som utträdde ur det brittiska samväldet redan före sin formella självständighet, präglades redan från begynnelsen av starka inre motsättningar. Några etniska grupper arbetade för ökad autonomi, medan andra i stället ville stärka den nationella enheten. Samtidigt sökte kommunistiska gerillarörelser i såväl Burma som i Singapore och på Malackahalvön tillvälla sig makten med vapen i hand. Till skillnad från i Vietnam, Laos och Kambodja misslyckades detta emellertid, främst beroende på engelsmännens framgångsrika anti-gerillastrategi.

1962 grep general Ne Win makten i Burma i en statskupp. Landets parlamentariska demokrati vältes över ända och premiärminister U Nu störtades. Ne Win upprättade en socialistisk diktatur av buddhistisk karaktär. Militärregimen sökte med alla medel krossa Karen-folkets självständighetssträvanden i öster och även de kommunistiska gerillafraktionerna i norr, samtidigt som den på klassiskt socialistiskt maner förstärkte alla banker och industrier, lade ner eller övertog landets samtliga trettio dagstidningar och förbjöd alla

politiska partier. Handeln kom till stor del att drivas i kooperativ form. Med Ne Wins vänsterdiktatur gick Burma in i en period av sträng isolering från omvärlden vilken alltjämt, mer än trettio år efter maktövertagandet, präglar landet.

Tidigare hade Burma nära förbindelser med en annan isolerad vänsterdiktatur i Ostasien, Nordkorea. Sedan nordkoreanska agenter emellertid utnyttjat den burmesiska gästfriheten till att spränga U Aung Sans maosoleum i Rangoon i ett bombattentat mot en gästande sydkoreansk delegation med president Chun Doo Hwan i spetsen 1983, sade burmeserna upp bekantskapen med Nordkorea och överflyttade sympatierna till Sydkorea. Fortfarande råder vänskapliga förbindelser mellan Seoul och Rangoon. Tjugoen personer dödades i bombattentatet, men måltavlans Chun undkom oskadd.

Ne Win avgick som Burmas statschef 1981 och efterträddes av general San Yu, men förtrycket bestod – under de decennier som gått sedan 1962 har tusentals medborgare dödats och många fler fängslats och torterats. Det behöver knappast sägas att den burmesiska ekonomin körts i den absoluta botten. Årsinkomsten per capita i dag är en av de lägsta i världen,

Fredspristagarinnan Aung San Suu Kyi, nu åter i frihet.

motsvarande cirka 2 000 svenska kronor. Ekonomiskt dominerar den svarta marknaden

Vem är Ne Win?

Vem är då Ne Win, mannen som förstört Burma? Han föddes 1911 och gjorde först karriär inom armén. Hans namn lär betyda "Solljusets son". Före kuppen fungerade han 1958-60 som premiärminister, en post som han återtog efter statskuppen 1962. 1974-81 var han president, och efter sin avgång från presidentämbetet behöll han sin ställning som ordförande i det statsbärande partiet Burma Socialist People's Party (BSPP).

Ne Win avgick som partiordförande i samband med oroligheterna i juli 1988 men har av allt att döma fortsatt att kontrollera landets öde i ett fortliknande residens bakom en mur bestående av 2 000 soldater och artilleri. Han beskrivs vanligen som en bisarr figur som bland annat tror på numerologi och astrologi och tycks vara fixerad vid siffran nio. Tidskriften *Det Bästas* medarbetare Fergus M. Bordewich skrev om Ne Win i december 1991:

"Helt plötsligt drog han in de flesta av landets sedlar och släppte i stället ut nya sedlar med värdena 45 och 90 *kyat* – tal som båda är delbara med nio. Det gick inte att växla in gamla sedlar mot nya och otaliga burmeser blev på ett ögonblick helt utfattiga. Ne Win anses äga en förmögenhet i ädelstenar på schweiziska banker."

Till Ne Wins försvar kan dock anföras, att han tycks stå främmande inför den karaktäristiska asiatiska personkulten. När

han 1992 framträdde offentligt för första gången på fyra år sa han att han ville att alla porträtt av honom på offentliga byggnader skulle avlägsnas.

Trots, eller kanske tack vare, landets eländiga situation framstår Burma i dag i många västerlänningars ögon som ett pittoreskt och charmigt bondeland – ett land som vid ett närmare påseende dock saknar adekvat sjukvård, elementära hygieniska förhållanden och drägliga bostäder.

Struntade i valet

General Ne Wins recept för Burma beskrevs officiellt som en blandning av buddhism, marxism, isolationism och militarism. Men diktaturens försök att in i minsta detalj reglera vardagen för burmeserna ledde 1988 till en våldsamt urladdning i form av demonstrationer och andra protestaktioner. Dessa leddes av studenter och munkar men fick snart anslutning av en rad andra samhällsgrupper såsom köpmän, arbetare, hemmafruar och till och med barn. Vid en demonstration i Rangoon den 8 augusti 1988 sköt soldater från den burmesiska armén (Tatmadaw) rakt in i demonstrationståget och massakrerade fredliga deltagare, bland dem sköterskor från det överbelagda sjukhuset i Rangoon.

Vid ettårsminnet av massakern i Rangoon 1989 beskrev företrädare för oppositionen läget i landet som "värre än i Kina", där Folkarmén i juni beskjutit och dödat demonstranter på Himmelska fridens torg i Peking.

Som nämnts avgick Ne Win som partiordförande i samband med oroligheterna 1988, och i september samma år övertogs makten av ett militärråd benämnt State Law and Order Restoration Council (SLORC). Det leddes 1988-92 av general Saw Maung, som i april 1992 efterträddes av general Than Shwe. Denne är i dag Burmas "starke man" och landets statschef. Han har genomfört vissa marginella förbättringar för de politiska fångarna och upphävde 1992 det treåriga militära undantagstillståndet i Rangoon. Rådet har ändå styrt, och fortsätter att styra, Burma med järnhand. Den 20 juli 1989 sattes frihetsrörelsens främsta symbolnamn, Aung San Suu Kyi, ledare för National League for Democracy (NDL), i sträng husarrest. Också före detta generalstabschefen U Tin placerades i husarrest.

Suu Kyi lämnade Burma som femton-åring tillsammans med sin mor Khin Kyi;

änkan efter martyren U Aung San, som blev en av landets mest framstående kvinnliga politiker, valdes in i parlamentet och utsågs till ambassadör i Indien 1960. Efter sin tid i New Delhi flyttade Khin Kyi tillbaka till Burma, men dottern började vid tjugotvå års ålder studera i Oxford där hon senare avlade akademisk examen. I England gifte hon sig med tibetologen Michael Aris. Hon och maken arbetade sedan i Bhutan och Japan och har två söner. I början av april 1988 återvände Suu Kyi och hennes familj till Burma av familjeskäl – hennes gamla mor hade fått en hjärtattack. Och den 25 augusti framträdde hon första gången offentligt vid ett massmöte utanför Shwe Dagon-pagoden i Rangoon inför en halv miljon människor.

Suu Kyi var förvisso sin fars och mors dotter, men hon visade mycket snart prov på självständigt politiskt mod och resning och blev symbolen nummer ett för den demokratiska oppositionen. Hon kom att liknas vid andra asiatiska kvinnliga ledare som Corazon Aquino och Benazir Bhutto.

Sedan militären slagit ner demonstrationerna i Rangoon, Mandalay, Pagan och andra större städer införde SLORC under generalen Saw Maungs ledning krigslagar – men samtidigt tilläts politiska partier. Den styrande juntan utlovade fria val till maj 1990, de första fria sedan 1960. Eftersom Aung San Suu Kyi placerats i husarrest kunde hon inte kandidera i valkampanjen, men trots detta fick hennes parti NDL cirka 60 procent av rösterna och 81 procent av platserna i nationalförsam-

Diktatorn Ne Win kontrollerar fortfarande Burma bakom kulisserna.

lingen. Men SLORC valde helt enkelt att strunta i valutgången och fortsatte att styra landet, precis som om ingenting hade hänt!

Trots Burmas internationella isolering har organisationer som Förenta nationerna (FN) och Amnesty International fortsatt att följa utvecklingen i landet. Bland andra har FNs generalsekreterare Boutros Boutros-Ghali uppmanat militärregimen att snarast frigge Aung San Suu Kyi. Hon släpptes slutligen den 20 juli 1995, jämnt sex år efter sin arrestering.

Mörka färger

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Burma-Myanmar tecknas i mörka färger i Amnesty Internationals rapport *Myanmar – No Place to Hide* (juni 1995). Särskilt framhålls i rapporten övergreppen mot Karen-staten i östra delarna av landet. Si-

tuationen förvärrades sedan organisationen Democratic Kayin Buddhist Organization (DKBO) bröt upp från den väpnade kareniska rörelsen Karen National Union (KNU) i december 1994.

Militärjuntan SLORC beslöt backa upp DKBO och förnya offensiven mot Karen-statens östra del mot gränsen till Thailand. Följden blev en drastiskt försämrad situation för såväl folket i Karen-staten som flyktingarna i de thailändska lägren. Som en följd av regeringsoffensiven beräknas minst 10 000 människor ha flytt till Thailand; regeringstrupperna utsträckte operationerna in på thailändskt territorium där man dödat eller bortfört ett stort antal flyktingar. Amnesty har uttryckt grav oro över att mer än 70 000 flyktingar riskerar utslättas för död, förföljelse och tortyr.

Burma kallades en gång "Det gyllene

landet". Köpmän därifrån exporterade ris, olja, teak och ädelstenar till den övriga världen. I Burma fanns god tillgång på välbevattnad åkermark. Huvudstaden Rangoon mönstrade en mångfald arkitektoniska mästerverk och bländande guldpagoder som byggts till Buddhas ära. Om den näst största staden skrevs på sin tid en internationell schlager, "The Road to Mandalay".

Allt detta är i dag ett minne blott. Idag är landet jämte Laos och Kambodja det sorgliga undantaget som bekräftar regeln om de sydostasiatiska ländernas framåtskridande. En sak är dock fullt klar – Burmas styrande socialister kommer inte att kunna trotsa den demokratiska opinionen hur länge som helst.

"Skugga över Rangoon" avslöjar Win-juntan

När Burmas oppositionsledare Aung San Suu Kyi frigavs ur sin husarrest i somras hade filmen *Skugga över Rangoon* (*Beyond Rangoon*) i regi av John Boorman premiär världen över. Det är kanske inget första rangens filmiskt mästerverk men ger ändå i den spännande äventyrsberättelsens form en skakande insikt i den burmesiska diktaturens verklighet.

Boorman har tidigare regisserat flera välkända amerikanska filmer, däribland vildmarksklassikern *Den sista färden* med Burt Reynolds i huvudrollen. I *Skugga över Rangoon* gestaltar Patricia Arquette den något vämsiga amerikanska turisten Laura, som nyligen genomgått en livskris och nu försöker "finna sig själv" under en turistresa till Fjärran Östern. Olämpligt nog hamnar hon i Burma just under den krisartade månaden augusti. Av oklar anledning förrirrar hon sig sent på kvällen mitt in i ett demonstrationståg i Rangoon där Aung San Suu Kyi talar. Laura får därmed en skakande inblick i militärdiktaturens brutala metoder.

Efter demonstrationen möter hon i Rangoon en före detta universitetslärare – som både på filmen och i verkligheten heter U Aung Ko – som tar henne med på en minst sagt strapatsrik bilresa till den fattiga burmesiska landsbygden. Den grupp dissidenter hon och guiden hamnar i via ett kloster spåras snart upp av militären, och amerikanskan tvingas jämte guiden fly hals över huvud, den senare dessutom skottskadad i armen.

Efter diverse äventyr på landsbygden och i samband med en flodfärd in till Rangoon skildras massakern i Rangoon den 25 augusti, det tillfälle då Aung San Suu Kyi för första gången framträdde offentligt efter sin återkomst till Burma (hennes tidigare framträdande ägde alltså egentligen aldrig rum, men det finns ju någonting som heter konstlrig frihet). Därefter tar sig Laura och U Aung Ko till Karen-gerillans territorium och klarar sig slutligen någorlunda helskinnade in på thailändskt om-

FILM

råde.

Skugga över Rangoon kan ses som både en spännande äventyrsbildning och ett stycke politisk samtidshistoria, skildrande den klassiska motsatsställningen mellan en

repressiv diktatur och ett frihetsälskande folk. Boormans bild av Ne Win-juntans Burma blir emellertid alltför schablonartad och onyanserad. I filmen får man till exempel ingen klar bild av militärregimens ideologiska hemmahörighet. Den framställs vagt som något slags brutal högerjunta, och en av dess representanter anklagar i filmen demonstranterna för att vara "kommunister". Alltså frammanas en bild starkt påminnande om juntans Chile.

De som styrde Burma 1988 och de som styr Burma i dag bekänner sig till en socialistisk ideologi med hela samhällets förstatligande på programmet, något som över huvud taget inte framgår i Boormans film.

Men det är nog oklokt att begära alltför mycket av en populär biofilm. Därför kan *Skugga över Rangoon*, trots nämnda svagheter, rekommenderas.

Tommy Hansson

Den burmesiska gerillans villkor kommer till belysning i John Boormans film "Skugga över Rangoon" (*Beyond Rangoon*).

Den rödbruna röran...

Av Tommie Ullman

Enligt den traditionella synen på höger-vänsterskalan befinner sig nationalsocialismen längst ut till höger medan kommunismen och socialismen utgör vänsterideologier. De skulle med andra ord utgöra varandras motsatser. Detta synsätt är både märkligt och opraktiskt. Märkligt därför att nazismen och kommunismen i själva verket är tvillingideologier, opraktiskt därför att placeringen på högerkanten skapar begreppsmässig sammanblandning mellan nazismen och borgerliga ideologier som liberalism och konservatism.

Att nazismen och kommunismen är likvärdiga ideologier torde inte vara ett lika kontroversiellt påstående som det ansågs vara för några år sedan. Ändå fortsätter somliga att kalla den speciella typ av socialism som kallas nationalsocialism för "högerextremism".

Tredje rikets propagandaminister Joseph Goebbels hade i alla fall sin uppfattning klar om var han och hans partifränder stod ideologiskt:

– Vår kamp mot bolsjevismen är inte en kamp mot utan tvärtom för socialismen, en kamp som inspireras av den djupa övertygelsen att den sanna socialismen bara kan förverkligas om den vulgäraste och mest komprometterade ättlingen av socialismen (...) först elimineras".

Båda revolutionära

Vad är det då rent konkret som motiverar att vi placerar nazismen och kommunismen i samma vänsterfack? För det första är båda revolutionära (i motsats till konservatismen).

De nöjer sig inte heller med att skapa om samhället i grunden, de vill även skapa en

helt ny människotyp där egenskaper som svaghet, lättja och bekvämlighet är bortrensade. Karl Marx menade att människan måste omskapas så att hennes främsta mål i livet blir arbetet i sig.

Båda ideologierna utser en syndabock (hos kommunisterna överklassen, kapitalisterna, hos nazismen judarna) som förtrycker det arbetande folket. Dessa måste störtas med våld om det "goda" samhälle man eftersträvar ska kunna förverkligas.

Ytterligare en beröringspunkt mellan de två är att de försöker legitimera detta med att uppfinna en vetenskap som täckmantel. Nazisterna har sin socialdarwinism som går ut på att Darwins teori om den starkes överlevnad kan och ska användas även

mellan människor. De starka (arierna) hade således rätt (och skyldighet) att exploatera de svaga (judar och zigenare). Kommunisterna å sin sida gömmer sig bakom marxismen som de menar utgör en vetenskapligt exakt bild av hur historien oundvikligen kommer att utvecklas. Det är inte de som är grymma när en blodig revolution genomförs och oskyldiga människor får lida, det är en historisk nödvändighet.

Bruna utanpå, röda inuti...

Synen på kapitalet och marknadskrafterna hos de båda tvillingideologierna är intressant. Många tror nog att det här trots allt utgör en skiljelinje mellan ideologierna, vilket bara delvis är sant. Visserligen var företagen i Nazityskland i huvudsak privata och sköttes av privatpersoner (även om de större skulle socialiseras enligt nazisternas program från 1920) men det berodde definitivt inte på någon ideologisk vurm för marknadsekonomi, utan på att Hitler insåg det självklara faktum att pri-

Den "rödbruna röran" i form av samgåendet mellan Stalin och Hitler i augusti 1939. "Efter vigseln" löd rubriken till denna engelska karikatyr i "Sunday Graphic" 1939.

vata företag ger bättre lönsamhet än statligt ägda. Således skulle de bättre gynna Tyskland och nationalsocialismens sak.

Nazisterna godkände dock i praktiken vilka företag som skulle finnas och vilken verksamhet de skulle ha. Om någon företagare inte samarbetade aktivt med nazisterna tog staten givetvis hand om verksamheten, och allteftersom åren gick blev det allt fler företag som även formellt ägdes av staten. Adolf Hitler själv hävdade vid upprepade tillfällen att kapitalismen var det Tredje rikets verkliga fiende.

Nobelpristagaren i ekonomi, Friedrich von Hayek ger sin syn på saken på följande sätt:

"Det som i realiteten förenar socialister från vänster till höger är deras fiendliga inställning till fri konkurrens och deras starka vilja att ersätta den med en kontrollerad ekonomi".

I en skrivelse från 1936 från den national-socialistiska anstuckna organisationen Sveriges nationella förbund (SNF), vars dåvarande befolkningspolitik för övrigt påminner en hel del om den som drevs av socialdemokraterna Gunnar och Alva Myrdal, heter det att man måste vidtaga åtgärder mot "roffarkapitalism".

Även synen på ekonomi för alltså samman nazisterna med den traditionella vänstern.

Intressant är det också att titta på den strida ström av människor som gått mellan olika kommunistiska och nazistiska organisationer. Många av grundarna till de europeiska fascistpartierna hade sin bakgrund i socialistiska grupperingar. Två av de mest kända är Sir Oswald Mosley, som innan han grundade fascistpartiet i Storbritannien hann med att vara både parlamentsledamot och minister i en labour-regering, samt Benito Mussolini som inledde sin politiska karriär i det italienska socialistpartiet.

Många fler exempel kan ges, t ex svensken Nils Flyg som började som kommunist och slutade som nazist. Det var inte för inte som Hitler gav order om att genast acceptera alla före detta kommunister i partiet, annars skulle deras medlemstal blivit långt mer begränsat.

Några exempel kan också ges från vår tid:

Frankrike avslöjades för ett par år sedan kontakter mellan delar av kommunistpartiet och Jean-Marie Le Pens "Front National". De konstaterade bland annat att man delade avskyn för "amerikansk imperia-

lism, judar och ryggradslös mittenpolitik". Debatten fördes främst i veckotidningen *L'Idiot International*, vars chefredaktör Jean-Ederm Hallier uttrycker sympatier för såväl Fidel Castro som Le Pen. De nyfunna vännerna har t o m fått beteckningen *nationalbolsjeviker*. I Tyskland kallades motsvarande grupperingar för *biffstekar* – bruna utanpå, röda inuti.

De serbiska ledare som under årtionden var kommunister och t o m sågs som ett föredöme av många radikala i väst för sin annorlunda väg mot socialismen, blev när det inte gick att kalla sig "kommunist" längre plötsligt extremnationalister och kallas nu fascister av samma människor som hyllat dem i 30 år. Det var inte ett speciellt stort steg att ta...

Avskaffa höger-vänsterskalan?

Slutsatsen av allt detta blir att man antingen måste avskaffa höger-vänsterskalan som ju härstammar från det sena 1700-talets politiska förhållanden och kanske inte är så användbar idag, eller bli konsekvent och börja att allmänt betrakta nazis-

terna som vänster, eftersom de har så mycket mer gemensamt med vänstern än med de traditionella högerideologierna. Varför är då detta så viktigt?

Jo, som det är nu slipper vänstern undan alla besvärande jämförelser och associationer med det som för de flesta människor är det mest avskyvärda som finns, nämligen nazismen. Istället kan de medvetet skapa missförstånd hos människor genom att kalla organisationer de inte gillar för "högerextrema". Människors associationer går då ofrånkomligen till den tyska 30-talssocialismen trots att detta i de flesta fall är helt obefogat. Utsatta för detta har förutom *Contra*, även en rad andra borgerliga organisationer blivit. Efter Fremskrittspartiets framgångar i det norska kommunalvalet hade *Aftonbladet* t ex en rubrik om framgångar för "extremhögern".

Skulle nazismen och fascismen placeras med de ideologier de hör hemma hos på vänsterkanten skulle ordet "högerextremism" förlora sin negativa laddning, och sådant ordvrängeri från vänsterns sida skulle bli meningslöst.

Benito Mussolini, här i en engelsk karikatyr, inledde sin karriär som socialistisk revolutionär.

BREV TILL CONTRA

*Visst var Churchill en
hjälte!*

Om man får tro David Stavenheim (*Contra* 4/95) så var det ingen större skillnad mellan Churchill, Stalin och Hitler. Det är en ur demokratisk synvinkel orimlig inställning. Churchill visade under hela sin långa politiska bana en djup insikt i totalitarismens väsen. Redan som krigsminister 1919-21 riskerade han såväl anseende som ställning genom att förespråka hjälp till de vita styrkorna mot de röda i inbördeskriget i Ryssland.

Winston Churchills krigstida politik byggde i första rummet på ett nära samarbete mellan Storbritannien och Förenta staterna. I likhet med Roosevelt insåg han emellertid att de västallierade inte hade något annat val än att samarbeta med Sovjetunionen om man ville besegra Nazityskland. Så om Churchill i något avseende gick Stalin till mötes, så skedde det därför att han ansåg att det krigstida samarbetet så krävde. Någon seriöst annan mening fanns heller icke bland de allierade.

Därtill kommer att Churchill såsom företrädare för en stormakt på nedgång med naturnödvändighet hamnade i skuggan av den "kommunistvänliga" Roosevelt, som ju representerade en supermakt i vardande. Precis som Stavenheim antyder var den senare dessvärre otillätligt naiv i sin syn på Sovjet och Stalin, därtill inspirerad av dels sin egen naiva inställning, dels av kommunistiska agenter i sin omgivning. Roosevelt var dessutom i krigets slutskede svårt sjuk.

När den amerikanske presidenten kom till mötet i Teheran i november-december 1943, trodde han att han genom tjuskraften av sin personlighet skulle kunna charma Stalin till eftergifter. Det blev tvärtom. Bara någon månad efter Teheran inledde ryssarna sin aggression i Polen, som man snart hade tagit över helt och hållet, liksom merparten av det övriga östra Europa.

Det säger sig självt att Churchill så länge kriget pågick – hur gärna han än personligen så önskat – inte helt kunde bryta med Stalin. Ett sådant steg skulle ha äventyrat segern över Tyskland. Men Churchill in-

såg naturligtvis tidigt att Stalin hade långtgående planer på att införliva stora delar av Europa med det sovjetiska väldet. Han försökte därför förmå Förenta staterna att hjälpa till att förhindra "ett nytt München", det vill säga se till att väsentliga delar av Europa inte såldes ut till sovjetkommunismen. Om det är riktigt som Stavenheim skriver, att Churchill i "svassande" ordalag i Jalta hyllade Stalin, så skedde det säkerligen i samband med någon obligatorisk skäl och med inställningen "här till är jag nödd och tvungen".

När Churchill myntade termen "järnriddån" vid ett tal i Westminster College i Fulton, Missouri 1946 var han inte längre premiärminister. Men han angav med sitt tal tonen för västmakternas inställning till det sovjetiska imperiet under det kommande kalla kriget. Vilket västvärldens befolkning, inklusive det passiva Sveriges, har all anledning vara tacksamma för!

David Stavenheim fördömer vidare det brittiska bombflygets insatser i Tyskland mot Dresden och andra tyska städer. Han anklagar också Churchill för cynism, särskilt beträffande hans planer på att i ett tidigt skede involvera Sverige och Norge i kriget på brittisk sida. Förvisso var en del av vad de allierade gjorde i kriget avskyvärt. Vad Stavenheim dock glömmer är att den civiliserade världen under det andra världskriget hade emot sig inte en "normal" motståndare, utan en satanisk makt/ideologi, som det krävdes extraordinära insatser att bekämpa – och besegra. Det är sant att omätliga kulturella värden för alltid gick förlorade i Dresdens ruiner. I valet mellan att bevara gamla arkitektoniska mästerverk och konstnärliga skatter samt tusentals människoliv och att besegra en barbarisk världsmakt med folkmord på programmet gjorde dock Churchill det korrekta valet.

Det kan heller inte på något sätt anses orimligt att Churchill kalkylerade med att knyta neutrala men västdemokratiska länder i den europeiska periferin till de brittiska krigsansträngningarna. Det förefaller mig kortsynt av Stavenheim att till stor del bygga sitt avståndstagande gentemot Churchills krigspolitik på hans icke realiserade planer avseende två skandinaviska länder. Snarare bör vi väl som svenskar

känna oss stolta över att västmakternas centralgestalt ville se Sverige på sin sida i kampen mot barbariet!

Uppriktigt sagt, David Stavenheim, tror jag inte riktigt på scenariot att Winston Churchills hjältegloria kommer att förblekna särskilt mycket framöver. Som alla hjältar hade också Churchill sina svagheter. En hjälte var han likafullt. Eller hur skall man eljest karakterisera en ledare som inte bara räddade sitt eget lands frihet utan också – låt vara i samarbete med andra – hindrade Hitlers omänsklighet att sprida sig över världen?

Tommy Hansson

Asylmissbrukare igen

Av Er kommentar till min insändare i nr 4/95 framgår att *Contra* tydligen anser såväl Sverigedemokraterna som Sjöbopartiet som rasistiska per definition: att vi anser oss vara högre stående än andra mänskliga raser samt har en önskan om att förtrycka eller utnyttja dessa.

Huruvida Sverigedemokraterna odlar detta tänkesätt är mig obekant. Sjöbopartiet gör det definitivt icke. Vi är varken fientliga till flyktingar eller främlingar, vi är inga rasister och vi är inte ens invandringsfientliga. Däremot är vi uttalade motståndare till asylmissbrukare och än mera till de politiker, som icke endast möjliggjort asylmissbruket utan rent av uppmuntrat till det!

Då det är föga sannolikt att någon journalist eller politiker inte skulle inse denna väsentliga skillnad, måste de alltså ha ett syfte med att använda sig av en missvisande vokabulär, där det mest oskyldiga ändamålet torde vara att genom att skylla andra för rasism, själva indirekt framstå som nobla antirasister!

Liksom att ordet "fascist" missbrukats så frekvent av folk som inte ens kan definiera begreppet, har ordet "rasism" på samma sätt blivit substanslöst, och tycks kunna betyda allt från verklig rasism till motstånd mot den ekonomiska förblödning som asylmissbruket medför. Ingvar Carlssons kommentar till det norska Framskrittpartiets framgång i kommunalvalen tycks tyda på att han avser den senare betydelsen. Han omhuldar tydligen ännu tanken att Sverige, trots en urusel ekonomi, skall kunna fortsätta att vara socialbyrå för halva världen. Eftersom vi simpla väljare inte skall få ha något inflyt-

ande på förvandlingen av vårt land till ett multietniskt samhälle, utan bara snällt betala notan utan knot, kan man undra hur politiker som Carlsson definierar demokratibegreppet!

Magnus Cappelin

Osakligt Contra!

Jag har i de yttersta av dessa dagar fått Contra nr 3/1995 i min hand. Osökt faller min blick på Niclas Thorselius artikel "En underhållande afton" med överrubriken "Contra hos de privata Palme-spanarna".

Att en viss potentat påstås läsa Bibeln på sitt högst personliga sätt är jag inte omedveten om. Att redaktör Thorselius har svårt med verklighetsuppfattningen kom däremot som en fullständig överraskning. Om detta beror på ett allvarligt förstånds-handikapp eller en osedvanlig illvilja lämnar jag därhän.

Artikeln är full av osakligheter och verklighetsförfalskningar. I det följande begränsar jag mig emellertid av utrymmes-

skäl till de delar där jag är direkt personligen berörd.

Min arbetshypotes om Palmemordet går i all korthet ut på att O.P. värvats som sovjetisk inflytelseagent och att detta var den utlösande orsaken till att han röjdes ur vägen, vare sig det nu var KGB/GRU, det socialdemokratiska maktetablissemanget eller den svenska underrättelsetjänsten som låg bakom. Man behöver kanske inte heta Albert Einstein för att kunna tillgodogöra sig denna tankegång.

Vad beträffar de astrologiska aspekterna redogjorde jag helt kortfattat för vad jag fått erfara, detta huvudsakligen i ett försök att lätta upp stämningen. Kanske måste man heta Niclas Thorselius för att lyckas få detta om bockfoten.

Nej, som gammal *Contra* förväntar jag mig att tidningen i fortsättningen ägnar sig åt seriös, samhällsbevakande journalistik i stället för att försöka tävla med Stig Edling i ämnet gangsterjournalistik. Bäst så, tror jag.

Thorwald Arvidsson

Herr Arvidsson borde kanske uteslutande ägna sig åt skriftliga inlägg, han är nämligen en förträfflig skribent – läs Svenska Dagbladets ledarsida den 26 september 1995! Endast flygblad att dela ut på Palmemötena vore nog det bästa. Det är ju så han kan förklara sig.

Men hans inlägg på mötet var och förblir ett pjasinlägg. Att han sade att *samhället* mördade Palme, utan att förklara innebörden, att han redogjorde för sina egna astrologiska erfarenheter – tydligen för att lätta upp stämningen, vilket dock knappast behövdes på detta möte – och att han till slut påstod att Palme kanske var en reinkarnation av Napoleon. Detta är rena fakta och inga verklighetsförfalskningar.

Man behöver inte heta Einstein för att förstå hans *tankegång*, men däremot för att förstå sammanhangena på mötena. Och vad Arvidssons brist på förmåga att muntligen förklara sina teorier metodiskt beror på lämnar jag därhän.

Niclas Thorselius

BOK-NYTT

Da Capo al Fine

Boken är inledningsvis ytterligare en i raden av rannsakingar om "det galna kvartseklet", då vänsterns fanatiska glöd nådde sin kulmen. Del I inleds med Arthur Koestlers eget yttrande: "Från skenbar klarhet till ett famlande i mörker" och avhandlar Koestlers resa 1932 till dåvarande Sovjetunionen.

Koestler var fram till 22 års ålder sionist och djupt engagerad i återuppbyggnaden av Palestina. Typiskt nog för mellankrigstidens unga judiska idealister föreföll målet, återuppbyggnaden av det egna nygamla hemmet alldeles för futtigt. Helst vill de framstå som mänsklighetens ridare och frälsare. Varför enbart gynna det egna förföljda och lidande folket, när hela mänskligheten är förföljd och lider? Fem år senare upptäckte Koestler ett annat, större Sion, Sovjetunionen.

Koestler var 27 år när han reste österut för att få sina trossatser och antaganden

bekräftade. Redan på gränsstationen, Sjeperotovka, såg han "svältande barn med lemmar som tändstickor, uppsvällda magar och stora döds-kallehuvuden på smala halsar". Men Koestler, liksom många andra efter honom, var redan försedd med en "automatisk (mental) sorteringsmaskin". Allt motbjudande ansågs vara det förflutnas arv. Ryssland förblev lyckoriket på väg in i framtiden, oavsett vissa "skönhetsfel". Hungersnöden 1932-33 var en "abstrakt" kvarleva av det "onda arvet".

"Det går långsamt att förena motsägelserna, att under den kaotiska ytan urskilja det kommandes konturer...", skrev han i boken Röda dagar, utgiven i Sovjetunionen 1934. Koestler "famlade i mörkret" fram till 1938. Den definitiva brytningen med kommunismen skedde med boken "Natt klockan 12 på dagen", 1940. Göran Rosenberg erkänner att han 1967 lade ifrån sig Koestlers bok, *Den osynliga skriften* från 1953, sedan han läst bokens inledning: "Jag gick till kommunismen som då man

krälar sig upp ur en förgiftad flod täckt av lik..."

Det dröjde tio år innan Rosenberg "tillfrisknat" för att läsa boken till slut. George Orwell och Arthur Koestler var goda vänner. I slutet av 1945 tog de initiativet till att bilda en kommitté till försvar av de mänskliga rättigheterna, mot diktaturerna och "mot framväxten av den totalitära människan".

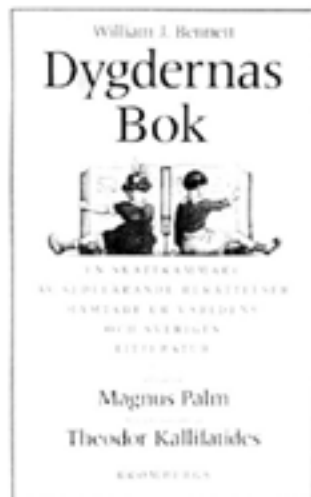
Men den som tror att "vänstern" är död, tror alldeles fel. Luftskeppet "vänstern" har visserligen förlorat det mesta av ideologin som drev den mot ständigt nya höjder. Det tomma höljet kan liknas vid en hjärtsjuk i väntan på lämplig donator. Just för tillfället görs försök att reparera skadan med idén om "de autonoma". Men revan är alldeles för stor för att tätas med så tunt och flummigt material. Här behövs rejäla don som skulle tåla en rejäl fyllning, för ett nytt "lyft".

I bokens andra del behandlar författaren vitt skilda ämnen: antiamerikanismen, tredje världen, Öresundsbron, vägbyggen mot arbetslöshet, nynazismen, judeförintelsen m m. Del III berör uteslutande de svartas problem i USA. Kommentarerna kom till under Rosenbergs återbesök, vid

tidpunkten när Clinton valts till landets president.

Marek Zyto

Göran Rosenberg: *Da Capo al Fine. Moderna Tiders förlag.*

Dygdernas bok

Brombergs förlag har givit ut *Dygdernas bok*, en tegelsten på 543 sidor i redaktion av Magnus Palm och med ett förord av Theodor Kallifatides. Om vi får tro baksidestexten är detta "...en skattkammare av sedelärande berättelser ur världens och Sveriges litteratur, till nytta och glädje för både barn och föräldrar" Förlaga är den amerikanska *The Book of Virtues* som publicerats av den konservativa ideologen William J. Bennett, men som alltså högst väsentligt anpassats för svenska förhållanden.

Eljest hade vi naturligtvis inte behövt stå ut med Björn Elmbrants pekoral "Olof Palme uttalar sig mot bombningarna av Hanoi julen 1972" eller Mikael Wiehes lättviktiga agit-propstycke "Titanic"; båda dessa stycken är pinsamt malplacerade i sammanhanget och bör följaktligen snabbt bläddras förbi. Skulden till att dessa al-

ster letat sig in i *Dygdernas bok* får redaktör Palm ta på sig.

Frågan är också vilken funktion Kallifatides förord fyller. Förordsförfattaren försäkrar under ängsligt iakttagande av tillbörlig filosofisk korrekthet att *Dygdernas bok* inte är "en samling moralkakor". Ändå har han själv med sitt förord utformat just en moralkaka. Sålunda påstår Kallifatides (och jag antar att han gör anspråk på att bli trodd) att "En god människa behöver inte en enda moralisk regel för att göra det goda. Reglerna är snarare till för dem som inte är goda." (Det råder inga tvivel om till vilken kategori Kallifatides själv menar sig höra). Frågan är dock vem som är en god människa – om vi får tro Kristus så är Gud allena god, under det att alla människor utan undantag är delaktiga av arvsynden och därmed i någon mån onda. Därmed skulle också alla människor vara i behov av regler.

Om vi bortser från Kallifatides förord och de nämnda texterna av Elmbrant och Wiehe och kanske ytterligare något stycke (exempelvis Göran Sonneviss svåruthärdliga "Om kriget i Vietnam" eller den norske marxisten Harald Ofstads bidrag) så kan *Dygdernas bok* rekommenderas, inte minst som källa för alla de föräldrar som brukar läsa godnattsagor för sina barn. Här finns sagor av giganter såsom Aisopos, bröderna Grimm och H C Andersen. Personligen skulle jag dock gärna velat ha med Andersens härliga "Vad far gör är alltid rätt" under temat "Lojalitet". Men den är väl alltför politiskt inkorrekt.

Särskilt bör redaktören Palm harangeras för att ha tagit med gamla fina verk som Martin Luthers mörkfulla psalm "Vår Gud är oss en väldig borg" (skandalöst nog stavas Gud emellertid med liten begynnelsebokstav i rubriken!), Selma Lagerlöfs gripande "Betlehems-

barn" ur Kristuslegender eller den underbart vackra och trösterika 23:e psalmen i Psaltaren, "Den gode herden".

Vi kunde alltså gott ha varit utan redaktörens offer på sextitelsvännerns altare och bokens något grötmyndiga förord. Med tanke på de allmänna tiderna och den utbredda normlösheten och bristen på empati i samhället så är projektet *Dygdernas bok* emellertid klart lovligt.

Tommy Hansson

Magnus Palm (redaktör): *Dygdernas bok. Brombergs. ISBN 91-7608-648-8.*

Gulfkriget – som jag upplevde det

Titeln *Gulfkriget – som jag upplevde det* låter utan tvivel intressant, och författaren, Fredrik N:son Luning, är kapten i flottans reserv och var under Gulfkriget verkställande direktör i ett företag inom sjöfartsnäringen med huvudkontor i Saudiarabien. Goda förutsättningar för en intressant läsning alltså. Men förhoppningarna brister mycket snart, texten är från första sidan full av namn på företag, organisationer, fartyg och människor, som ingen "vanlig människa" någonsin har hört talas om. Läsningen blir härigenom monoton och långtråkig, man tycker sig stampa på samma fläck hela tiden.

Den enorma mängden ovidkommande information (mest i form av egennamn och förkortningar av desamma) gör att texten blir allt annat än löpande, och den bakgrundsbild som författaren förmodligen vill skapa slås fullkomligt i spillror. Det hade varit betydligt bättre om detta alster hade utgivits i form av en artikel – på kanske tio sidor istället för bokens 77, med åtskilliga sidor fotnoter i slutet om nu alla dessa namnuppgifter ska anses nödvändiga. Värdet

av Lünings skrift som referensbok bedömer jag som tämligen ringa.

Dessutom är språkvärden undermålig ("Vad hade t ex hänt om t ex Irak hade beslutat sig för", "mobiliseringen... omfattade som vi nu vet, 500 000 plus man, 100 000 plus fordon..." etc). Har inte Militärhögskolan – utgivaren av boken – tillgång till refuseringsbrev?

Man kan för övrigt inte undvika att få intrycket att författaren har velat framställa en sorts hyllningsbok över sig själv. Boken inleds med en presentation av författaren inklusive ett grant färgfoto på honom sittande bakom sitt skrivbord, och han redogör alltsomoftast för de bedrifter han genomfört. Stort utrymme ges åt fotot med Luning i andra dignitärers sällskap samt kopior på om honom väl talande brev och på diplom han erhållit. Luning var förmodligen en duktig man i sammanhanget, men detta behövde sannerligen inte understrykas så till den milda grad som han valt att göra.

Sammanfattningsvis: en näst intill oläsbar bok, som man får tvinga sig igenom – om man bestämt sig för det. Ingenting att rekommendera.

Christer Arkefors

Fredrik N:son Luning: *Gulfkriget – som jag upplevde det. Militärhögskolan.*

Vad bör staten göra?

Nu har välfärdssamhällets kris blivit föremål för vetenskapligt avhandlingsarbete, inte bara för politiska pamflettskrivare, och det som Bo Rothstein åstadkommit är inte bara ett ypperligt tentamensunderlag för dem som bedriver akademisk forskning utan även en god grund för eftertanke och självvrannskan för alla som står mitt uppe i den praktiska vardagens bestyr.

Det är framför allt underrubriken "Om välfärdsstatens moraliska logik" som ger den bästa beskrivningen vad boken egentligen handlar om, nämligen den till synes eviga motsättningen mellan vår individuella frihetslängtan och vårt ständiga behov av hjälp och trygghet från våra medmänniskor. Det rent ut sagt kusliga är ju faktiskt, att vi åstadkommer en i alla avseenden omänsklig tillvaro så snart vi renodlar den ena aspekten (valfritt vilken) på den andras bekostnad.

Naturligtvis är det ganska lätt att genomskåda den renodlade individualismen lika väl som den konsekventa kollektivismen. Därför ägnar författaren ganska stort utrymme åt frågorna kring statens neutralitet och det goda livet. Det ingår onekligen i vår tids allmänt accepterade åsiktsstandard, att staten skall vara neutral i värderingsfrågor och visa "respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet" som exempelvis vår regeringsform uttrycker saken. Och det låter ju vackert så det förslår; det är tydligen bara tillämpningen som stöter på svårigheter. Här är

några frågor som kan besvaras på olika sätt beroende på våra positioner på den politiska höger/vänsterskalan: Hur pass mycket skall staten lämna oss i fred, när vi väljer våra personliga livsstilar? Hur mycket kan vi tolerera, att vissa medmänniskor föredrar kortsiktig tillfredsställelse (till exempel drogmissbruk) framför en i omgivningens ögon mer förnuftig och acceptabel livsstil? Vilka krav kan individen ställa på att få sin (eller sin grupp) speciella livsstil bekostad av allmänna medel. Om lika värde definieras som någon form av grundtrygghet, vem skall då bestämma normerna? Skall 51 procent diktera sin vilja för de övriga?

Det är alltså ingalunda någon lätt uppgift att hitta den rätta balanspunkten mellan den individuella friheten att bestämma sin livssituation och den trygghet man erhåller genom att inordna sig i en kollektiv gemenskap. Inte blir saken lättare heller om staten skall utge sig för att vara neutral och kanske till och med underlätta medborgarnas val av privata livsstilar. Författaren påpekar helt stillsamt, att de flesta som förordar överhetens neutralitet i själva

verket har synnerligen bestämda – fast sällan ärligt redovisade – uppfattningar om vad denna neutralitet innebär, oftast starkt påminnande om bland annat de värderingar som är gångbara bland liberaler i Västeuropa och på den amerikanska östkusten.

De praktiska konsekvenserna av att vi inte har lyckats lösa dessa skenbart endast teoretiska problem genom handgripliga politiska åtgärder ser vi bland annat i vårt eget land, där kombinationen av intetsägande ramlagar och bollandet av ansvaret mellan olika instanser drar oss allt djupare ned i det som författaren kallar demokratins svarta hål. Här är det återigen fråga om en till synes olöslig motsättning. Å ena sidan kan man ha en strikt lagstiftning, som bara ger utrymme för mekanisk, byråkratisk tillämpning, till exempel den som har en inkomst av x kronor är berättigad till ett bidrag på y kronor, varken mer eller mindre. Den sortens regler förefaller ju både rättvisa och lätthanterliga, men stelbenta byråkrater brukar sällan vara populära. Ramlagar av typen "när behov kan anses föreligga så kan sökanden erhålla ett lämpligt understöd" ger å

andra sidan onekligen utrymme för flexibilitet och anpassning till aktuella förhållanden, men de kan utan minsta tvivel även ge utrymme för godtycke. Att våra politiker har insett hur obehagliga dessa frågor är att hantera visas ju av den ökande frekvensen av just ramlagar och den otrevliga vanan att skylla alla misslyckanden på byråkratin. Inte blir saken heller särskilt bättre av att man har upptäckt den kameralt sunna principen, att bästa sättet att spara utan kvalitetsförsämring är att låta någon annan betala. Det är något som kan exemplifieras med det osnygga bollandet av ansvaret för själva driften och budgetansvaret mellan olika instanser inom statliga, kommunala och landstingskommunala organ och även mellan dessa huvudenheter.

Sammanfattningsvis kan sägas, att var och en som vill anstränga sig att läsa med omsorg och eftertanke får riklig lön för sin möda

Birger Larsson
Bo Rothstein: Vad hör staten göra? Om välfärdsstatens moraliska logik. SNS Förlag. ISBN 91-7150-523-7.

CONTRA 6 1995

I årets sista Contra ämnar vi ta en titt på de amerikanska politiker som kan tänkas bli nominerade som det republikanska partiets presidentkandidat. Ska det bli Bob Dole, Pat Buchanan eller kanske rentav vänsterns hatobjekt Newt Gingrich? Vi fortsätter vår serie om det kalla krigets hjältar med en artikel om den polske kardinalen Karol Wojtyła, som blev påven Johannes Paulus II och en av världens moraliska – och politiska – förgrundsgestalter. Och mycket mer!

...kommer i december